

USHTRIA

Viti i 76-të i botimit Nr. 37 (827841)

Botim Qendror i Ministrisë së Mbrojtjes

E premte, 15 shtator 2023

Peleshi pret komandantin e KFOR-it, gjeneralmajor Angelo Michele Ristuccia

Ministri i Mbrojtjes, z. Niko Peleshi, priti gjeneralmajor Angelo Michele Ristuccia, me rastin e përfundimit të mandatit të tij si komandant i Misionit të KFOR-it. Ministri Peleshi nënvizoi rëndësinë e prezencës së KFOR-it në Kosovë si kontribuues në garantimin e sigurisë dhe stabilitetit në rajon si dhe vlerësoi rolin e gjeneralmajorit Ristuccia në drejtimin e këtij misioni. Ministri i Mbrojtjes dhe gjeneralmajor Ristuccia diskutuan mbi situatën aktuale të sigurisë në rajon dhe ndanë

shqetësimet mbi trazirat e ndodhura së fundmi në Kosovë. Z. Peleshi falënderoi gjeneralmajorin për rolin aktiv në menaxhimin e situatës dhe parandalimin e përshkallëzimit të mëtejshëm. Ministri i Mbrojtjes nënvizoi edhe njëherë rëndësinë e zbatimit të marrëveshjeve të Brukselit dhe Ohrit si dhe riaktivizimin e dialogut si e vetmja mënyrë për normalizimin e marrëdhënieve dhe gjetjen e zgjidhjeve afatgjata politike midis Kosovës dhe Serbisë. Në fund të takimit ministri... >> faqe 2

Ministri Peleshi pret në vizitën e tij të parë, ministrin e ri të Mbrojtjes së Kosovës, Ejup Maqedonci

>> faqe 3

Përmbillet me sukses stërvitja e përbashkët "Joint Ionian Livex 2023"

Pas diskutimeve në nivel të lartë në Athinë, vitin e kaluar dhe dëshirën e mirë të Forcave Detare të të dy vendeve, këtë vit u finalizua me sukses stërvitja e parë bilaterale e përbashkët, "Joint Ionian Livex 23", ndërmjet Forcës Detare Shqiptare dhe Forcës Detare të Greqisë, stërvitja u zhvillua në ujërat e detit Jon. Në këtë stërvitje të përbashkët morën pjesë 2 anije të Forcës Detare shqiptare, anija Iliria P-131 dhe Oriku P-132 si dhe anija e Forcës Detare...

>> Faqe 3

SHSHPFA, gjeneralmajor Arben Kingji priti në takim zëvendës ambasadorin e SHBA-së, David Wisner

Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FARSH, gjeneralmajor Arben Kingji zhvilloi një takim zyrtar me zëvendës ambasadorin dhe të ngarkuarin me punë në ambasadën amerikane, z. David Wisner. Takimi u fokusua në bashkëpunimin e suksesshëm në fushën e Sigurisë dhe Mbrojtjes midis dy vendeve dhe forcave të armatosura. Gjeneralmajor Kingji fillimisht i uroi mirëseardhjen zëvendës ambasadorit dhe të ngarkuarit me punë në ambasadën amerikane, si dhe e falënderoi atë për...

>> Faqe 4

Bulizmi, "epidemia sociale" e shekullit XXI

Çdo fillim shtatori, në të gjitha familjet shqiptare dhe jo vetëm, fillojnë përgatitjet e fëmijëve për një rrugëtim të ri drejt dijes. Emocione bashkuar me ankth pse jo dhe frikë, se si do shkojë ky labirint me shumë të panjohura. Shumë punë dhe përpjekje për të arritur të bëhen qytetarë të denjë të Europës duhet nga prindërit, aty ku fillon baza e themelit të formimit të fëmijës. Familja, institucioni nga ku e tashmja sjell të nesërmen e sigurt të së ardhmes së ndritur të një kombi, duhet të 'investojë' cilësisht kohë fizike...

>> Faqe 6

Ministri Peleshi: Mirënjuhje për mbështetjen e pakushtëzuar të SHBA-së në zhvillimin e kapaciteteve të FARSH-së dhe bashkëpunimin në fushën e Mbrojtjes

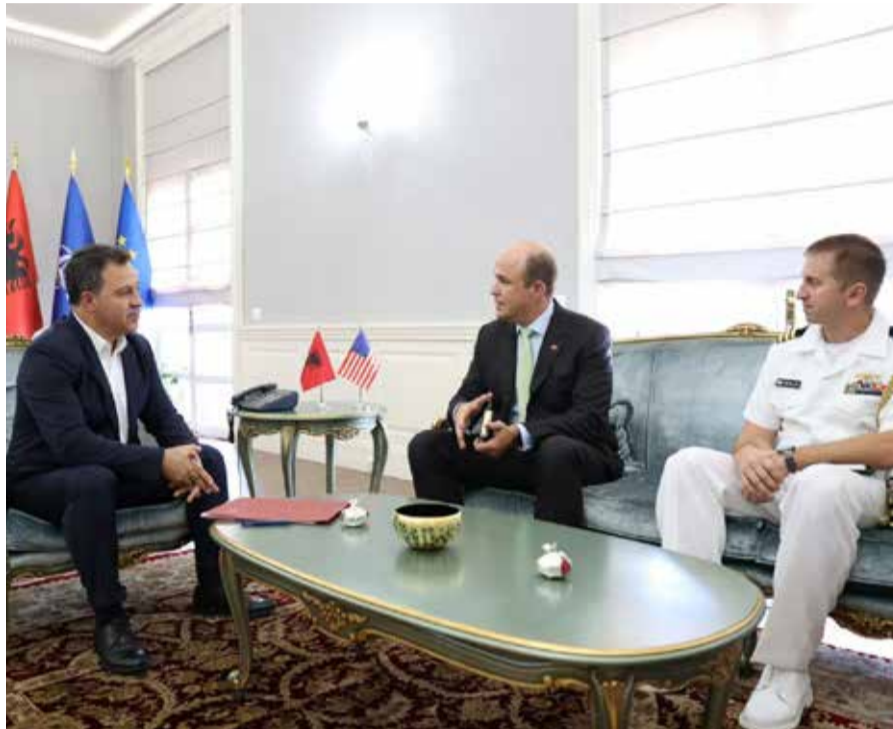
Ministri i Mbrojtjes Niko Peleshi, priti në një takim zyrtar, të ngarkuarin me punë të Ambasadës së SHBA-së në Tiranë, z. David Wisner.

Ministri vlerësoi rolin dhe përgjegjësitë e misionit të SHBA-së në vendin tonë, duke shprehur mirënjuhjen për mbështetjen e vazhdueshme dhe të pakushtëzuar të SHBA-së për zhvillimin e kapaciteteve të FARSH-së dhe bashkëpunimin e shkëlqyer në fushën e Mbrojtjes.

Gjatë takimit u diskutua mbi mjedisin aktual të sigurisë, sfidat në kufirin lindor të Aleancës, situatën rajonale dhe luftën në Ukrainë. Fokus të veçantë gjatë këtij takimi mori siguria kibernetike, angazhimet e vendit tonë në kuadër të NATO-s dhe bashkëpunimi në fushën e Mbrojtjes me SHBA-në.

Ministri i Mbrojtjes foli gjithashtu me z. Wisner për rolin dhe angazhimet e vendit tonë për garantimin e paqes dhe sigurisë në rajon, duke u shprehur besimplotë në thellimin e bashkëpunimit në fushën e Mbrojtjes.

Nga të dyja palët u shpreh shqetësimi për konfliktin në Ukrainë dhe rëndësia e mbështetjes nga aleatët. Në të njëjtën kohë u diskutua për situatën në veriun e Kosovës, si dhe ndikimi i

mundshëm në stabilitetin e rajonit të Ballkanit Perëndimor.

Z. Wisner shprehu mirënjuhjen e

tij për rolin konstruktiv të Shqipërisë në rajonin e Ballkanit Perëndimor dhe kontributin e vendit tonë për Aleancën,

duke vlerësuar Shqipërinë si një vend partner dhe aleat tepër i besueshëm, ku mbështetja e SHBA-së do të jetë

e vazhdueshme për përmirësimin e kapaciteteve të FARSH-së në përballje me sfidat e kohës.

Peleshi pret komandantin e KFOR-it, gjeneralmajor Angelo Michele Ristuccia

Ministri i Mbrojtjes, z. Niko Peleshi, priti gjeneralmajor Angelo Michele Ristuccia, me rastin e përfundimit të mandatit të tij si komandant i Misionit të KFOR-it.

Ministri Peleshi nënvizoi rëndësinë e prezencës së KFOR-it në Kosovë si kontribuues në garantimin e sigurisë dhe stabilitetit në rajon si dhe vlerësoi rolin e gjeneralmajorit Ristuccia në drejtimin e këtij misioni.

Ministri i Mbrojtjes dhe gjeneralmajor Ristuccia diskutuan mbi situatën aktuale të sigurisë në rajon dhe ndanë shqetësimet mbi trazirat e ndodhura së fundmi në Kosovë.

Z. Peleshi falënderoi gjeneralmajorin për rolin aktiv në menaxhimin e situatës dhe parandalimin e përshkallëzimit të mëtejshëm.

Ministri i Mbrojtjes nënvizoi edhe njëherë rëndësinë e zbatimit të marrëveshjeve të Brukselit dhe Ohrit si dhe riaktivizimin e dialogut si e vetmja mënyrë për normalizimin e marrëdhënieve dhe gjetjen e zgjidhjeve afat-

gjata politike midis Kosovës dhe Serbisë.

Në fund të takimit ministri i Mbrojtjes i dorëzoi gjeneralmajorit Angelo Michele Ristuccia "Medaljen e Mirënjuhjes", për përkushtimin e tij

në mbarëvajtjen e sigurisë dhe stabilitetit në Republikën e Kosovës dhe mbështetjen e tij të pakursyer ndaj kontingjentit ushtarak shqiptar që shërben në Misionin e KFOR-it.

Ministri i Mbrojtjes, z. Niko Peleshi, i shoqëruar nga shefi Shtabit të Përgjithshëm, gjeneralmajor Arben Kingji, priti ministrin e ri të Mbrojtjes të Republikës së Kosovës, z. Ejup Maqedonci si dhe delegacionin që e shoqëronte.

Ministri Peleshi vlerësoi faktin që vizitën e parë zyrtare si ministër i Mbrojtjes, z. Maqedonci e zhvilloi në Tiranë, duke demonstruar dhe njëherë rëndësinë e marrëdhënieve, miqësinë dhe bashkëpunimin midis dy shteteve tona.

Z. Peleshi i shprehu z. Maqedonci urimet më të mira për emërimin në këtë detyrë.

Diskutimet mes dy ministrave u fokusuan në bashkëpunimin dypalësh në fushën e Sigurisë dhe Mbrojtjes si dhe vlerësimin e mundësive mbi intensifikimin e këtij bashkëpunimi në të ardhmen. Gjithashtu dy ministrat biseduan për situatën në rajonin e Ballkanit Perëndimor, bashkëpunimin rajonal si dhe sfidat, me të cilat rajoni po përballet.

Ministri Peleshi siguroi ministrin Maqedonci, se Ministria e Mbrojtjes e Shqipërisë do të vijojë kontributin e saj në promovimin e “Politikës së Dyerve të Hapura” në të gjitha iniciativat rajonale dhe ndërkombëtare, duke ndihmuar kështu anëtarësimin e Kosovës në veçanti, por dhe çdo vendi tjetër në Ballkanin Perëndimor që aspiron integrimin në strukturat euroatlantike.

Nga ana e tij ministri Maqedonci shprehu falënderimet për mbështetjen e vazhdueshme të Shqipërisë ndaj çështjes së Kosovës, ndërsa u ra dakord për identifikimin e fushave të reja të bashkëpunimit për të intensifikuar më tej raportet mes Kosovës e Shqipërisë.

Ministri Peleshi pret në vizitën e tij të parë, ministrin e ri të Mbrojtjes së Kosovës, Ejup Maqedonci

Përmbillet me sukses stërvitja e përbashkët “Joint Ionian Livex 2023”

Pas diskutimeve në nivel të lartë në Athinë, vitin e kaluar dhe dëshirën e mirë të Forcave Detare të të dy vendeve, këtë vit u finalizua me sukses stërvitja e parë bilaterale e përbashkët, “Joint Ionian Livex 23”, ndërmjet Forcës Detare Shqiptare dhe Forcës Detare të Greqisë, stërvitja u zhvillua në ujërat e detit Jon.

Në këtë stërvitje të përbashkët morën pjesë 2 anije të Forcës Detare shqiptare, anija Iliria P-131 dhe Oriku P-132 si dhe anija e Forcës Detare greke Troupakis P-23.

Gjatë tri ditëve në det anijet zhvilluan stërvitje për procedurat e zhvillimit të operacioneve të kërkim - shpëtimit SAR, operacionet e zbatimit të ligjshmërisë, procedurat e ndalimit në det, formacione të ndryshme lundrimi, furnizimi në det, mbrojtja e afërt e anijeve nga sulmet asimetrike.

Stërvitja u zhvillua bazuar në procedurat

standarde të NATO-s, për zhvillimin e operacioneve detare.

Në ceremoninë përmbilëse të aktivitetit në portin e Sarandës, stërvitja u ndoq nga afër në det

nga komandanti i Forcës Detare, kundëradmiral Adnand Agastra, si dhe përfaqësuesi i Forcës Detare greke komodor Vasileios Gyparis.

Gjithashtu në ceremoni morën pjesë dhe auto-

ritetet lokale të qytetit të Sarandës.

Ky aktivitet luan një rol të rëndësishëm në rritjen e sigurisë detare, ndërveprueshmërisë ndërmjet dy vendeve dhe stabilitetit në rajon.

SHSHPFA, gjeneralmajor Arben Kingji priti në takim zëvendës ambasadorin e SHBA-së, David Wisner

Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FARSH, gjeneralmajor Arben Kingji zhvilloi një takim zyrtar me zëvendës ambasadorin dhe të ngarkuarin me punë në ambasadën amerikane, z. David Wisner.

Takimi u fokusua në bashkëpunimin e suksesshëm në fushën e Sigurisë dhe Mbrojtjes midis dy vendeve dhe forcave të armatosura.

Gjeneralmajor Kingji fillimisht i uroi mirëseardhjen zëvendës ambasadorit dhe të ngarkuarit me punë në ambasadën amerikane, si dhe e falënderoi atë për mbështetjen e vazhdueshme që SHBA-ja ka dhënë dhe vijon të japin

për Shqipërinë dhe Forcat e Armatosura.

Më tej gjatë takimit të dy bashkëbiseduesit u shprehën optimistë për arritjet e deritanishme, të cilat do të njohin progres edhe në takimin dypalësh në fushën e Mbrojtjes, që do zhvillohet këtë muaj në vendin tonë.

Zëvendës ambasadori, pasi falënderoi shefin e Shtabit të Përgjithshëm të FARSH-së për pritjen, theksoi ndër të tjera se SHBA-ja do të vijojë mbështetjen për modernizimin e FARSH-së, me qëllim që Shqipëria të japë një kontribut gjithmonë e më të madh për sigurinë, stabilitetin e paqen përkrah aleatëve të saj.

Gjeneralmajor Arben Kingji priti në një vizitë zyrtare komandantin e KFOR-it, gjeneralmajor Angelo Michele Ristuccia

Komandanti i KFOR-it, gjeneralmajor Angelo Michele Ristuccia, me rastin e përfundimit të detyrës, zhvilloi një vizitë zyrtare në Shtabin e Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, ku u prit nga shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FARSH-së, gjeneralmajor Arben Kingji. Fokusi kryesor i vizitës ishte rritja e bashkëpunimit midis Forcave të Armatosura të RSH dhe misionit të NATO-s, arritjet dhe problematikat e evidentuara prej tij gjatë mbajtjes së detyrës si komandant i KFOR-it, në Kosovë. Shefi i SHPFA, gjeneralmajor Kingji, pasi i uroi mirëseardhjen, e falënderoi gjeneralmajorin Ristuccia për profesionalizimin dhe përkushtimin e treguar gjatë periudhës që ai ka mbajtur detyrën e rëndësishme të komandantit të KFOR-it, për mbështetjen e personelit të FA-së që shërbejnë në këtë operacion, si dhe për rolin që KFOR-i ka luajtur për sigurinë në Kosovë dhe në rajon.

Më tej, gjeneralmajor Kingji, theksoi se po ndjek me vëmendje situatën e krijuar në veri të Kosovës, dënoi dhunën e ndodhur në fund të muajit maj ndaj personelit të KFOR-it, forcave

Gjeneral brigade Ferdinand Dimo emërohet Komandat i Forcës Ajrore

Gjeneral brigade Ferdinand Dimo do të drejtojë Forcën Ajrore.

Duke marrë drejtimin e saj, me po të njëjtin përkushtim dhe kontribut si komandanti i Komandës Mbështetëse dhe në detyrat e tjera të mëparshme, gjeneral brigade Ferdinand Dimo do të vijojë së bashku edhe me partnerët tanë modernizimin e Forcës Ajrore.

Shqipëria, pjesë e European Senior Enlisted Leader Summit (ESEL)

European Senior Enlisted Leader Summit (ESEL) - Samiti i nënoficerëve të lartë të forcave ajrore, i zhvilluar për herë të parë në Slloveni nën drejtimin e Komandës së Forcave Ajrore Amerikane për Evropën & Afrikën dhe Regjimentin e 15-të të Forcave Ajrore Sllovene, bëri bashkë 29 shtete të përfaqësuar nga nënoficerët e lartë të forcave ajrore.

Samiti kishte si qëllim forcimin e respektit, besimit dhe bashkëpunimit midis Forcave Ajrore partnere dhe aleate. Gjithashtu ndër të tjera në këtë samit u fol për rolin e nënoficerit në marrëdhënien me eprorët dhe vartësit, roli i tyre në luftën asimetrike, u fol për programin e partneritetit dhe shumë pika të tjera të rëndësishme. Diçka e veçantë në këtë samit ishte edhe njohja me situatën në Ukrainë nga nënoficeri i Forcës Ajrore të Ukrainës.

të sigurisë dhe gazetarëve, dhe theksoi nevojën që të gjitha palët të angazhohen në dialog konstruktiv dhe të shmangen ngjarje të kësaj natyre.

Në përfundim të fjalës së tij, gjeneralmajor Kingji theksoi angazhimin për të kontribuar në misionin KFOR për sa kohë të jetë e nevojshme, mbështetjen për Forcat e Sigurisë së Kosovës në fushën e arsimit dhe stërvitjes, si një forcë profesioniste, shumë etnike, e cila do të kontribuojë në rritjen e sigurisë në Kosovë. Nga ana e tij gjeneralmajor Ristuccia, pasi falënderoi shefin

e Shtabit të Përgjithshëm të FARSH, gjeneralmajor Arben Kingjin për mikpritjen dhe mbështetjen e vazhduar të Shqipërisë në misionin KFOR, theksoi performancën e lartë të personelit tonë në këtë strukturë dhe rolin e tyre në krijimin e një ambienti të qetë dhe të sigurt në Kosovë. Gjatë takimit u diskutuan gjithashtu çështje që lidhen me situatën e sigurisë në Kosovë dhe rajon, duke evidentuar dhe disa nga masat që duhen marrë për përballimin e rreziqeve dhe kërcënimeve që i kanosen zonës së këtij operacioni.

Qendra shëndetësore Rol - 1 e batalionit të dytë të këmbësorisë përfundoi me sukses stërvitjen mjekësore nën mbikëqyrjen e vlerësuesve "MEDEVAL" nga Garda Kombëtare e Nju Xhersit dhe United States Air Forces in Europe – Air Forces Africa.

Qëllimi i kësaj stërvitjeje ishte përgatitja e personelit të qendrës shëndetësore Rol -1 për vlerësimin NATO MEDAVAL.

Gjatë stërvitjes u inskenuan situata të ndryshme si: vizita rutinë, dhënia e ndihmës së parë në fushën e luftimit, tërheqja taktike e të dëmtuarve, evakuimi mjekësor për në Rol-1, dhënia e ndihmës mjekësore dhe stabilizimi në qendrën shëndetësore Rol-1, 9-linjat e MEDEVAK-ut, dhe evakuimi i të dëmtuarve në Rol-2 dhe 3. Gjithashtu gjatë stërvitjes u inskenuan edhe situatat MASKALL, dhe CBRN.

Personeli shëndetësor i angazhuar në stërvitje, tregoi përkushtim dhe profesionalizëm të lartë në të gjitha fazat e zhvillimit të stërvitjes, si nga ana taktike në tërheqjen e të dëmtuarve nga fusha e luftimit, evakuimin e tyre në pikën e grumbullimit të të dëmtuarve, evakuimin e tyre në Rol-1 dhe Rol -2; ashtu edhe nga përgatitja profesionale në menaxhimin e traumave të ndryshme të inskenuara gjatë stërvitjes, menaxhimin e situatës MASKALL dhe triazhimin e të dëmtuarve.

Në përfundim të stërvitjes, ekipi para-vlerësues, pasi shprehu konsideratë të lartë për angazhimin dhe profesionalitetin e treguar gjatë stërvitjes nga ekipi mjekësor Rol - 1, shpërndau certifikatat e vlerësimit për pjesëmarrësit në stërvitje.

Qendra Shëndetësore ROL-L përfundon me sukses stërvitjen "Pre-Medeval Evaluation"

Zhvillohet ceremonia e përfundimit të Kursit të XIV bazë të Forcave Speciale

Në mjediset e Regjimentit të Operacioneve Speciale u zhvillua ceremonia e përfundimit të Kursit të XIV bazë të Forcave Speciale. Në këtë aktivitet morën pjesë komandanti i Forcës Tokësore gjeneral brigade Ilir Xhebexhia, drejtorë nga Shtabi i Përgjithshëm, komandantë të reparteve të vartësisë të FT, përfaqësues nga Operacionet Speciale të Forcës së Sigurisë të Kosovës, si dhe miq dhe familjarë të kursantëve specialë.

Ceremonia filloi me një demonstrim stërvitor të përgatitur nga kursantët, duke kryer veprime taktike si: luftim i afërt, goditje objekti, qitje ndaj objektivave të lëvizshme, qitje me precizion, qitje me pengesa, qitje me snajper etj.

Në fjalën e tij, komandanti i Regjimentit të Operacioneve Speciale nënkolonel Ajet Jata, theksoi ngarkesën e lartë stërvitore në këtë kurs, e cila ka patur si qëllim t'i përgatisë kursantët si operatorë të Forcave Speciale me të gjitha aftësitë taktike dhe psikologjike, si dhe përmirësimin e aftësive profesionale, drejtuese dhe luftarake për të qenë të suksesshëm në të gjithë spektrin e gjerë të operacioneve speciale.

Ceremonia vijoi me fjalimet e dy kursantëve më të mirë, shpërndarjen e certifikatave dhe vendosjen e beretës së kuqe nga kursantët e certifikuar.

Komandanti i Forcës Tokësore, gjeneral brigade Ilir Xhebexhia në fjalën e tij përshëndetëse falënderoi gjithë personelin që mori pjesë në këtë kurs dhe theksoi rëndësinë e thellimit të bashkëpunimit me Forcën e Sigurisë së Kosovës.

Kursi i XIV bazë i Forcave Speciale u zhvillua për një periudhë 6 - mujore me pjesëmarrjen e kursantëve nga Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë dhe Forcës së Sigurisë të Kosovës.

Prezantohet komandanti i ri i Batalionit të Mbështetjes me Luftim

Në garnizonin Babrru u zhvillua ceremonia e prezantimit në detyrë të komandantit të Batalionit të Mbështetjes me Luftim, nënkolonel Edvis Spahi.

Prezantimi i tij, u bë nga komandanti i Forcës Tokësore, gjeneral brigade Ilir Xhebexhia, i cili e vlerësoi nënkolonelin Spahi si një ushtarak me eksperiencë dhe formim të lartë profesional.

"Puna e bërë në këtë repart, disiplina dhe profesionalizmi i treguar në trajnime dhe stërvitje brenda dhe jashtë vendit, si dhe angazhimet në mision në kuadër të NATO-s, më forcojnë besimin se nën drejtimin e komandantit të ri, me përvojën që ai mbart, përkushtimin ndaj detyrës dhe kërkesat e larta, do të bëjë që ky repart, t'i çojë më tej arritjet në të gjithë spektrin e detyrave të ngarkuara për përbushjen e misionit", - tha në fjalën e tij gjeneral brigade Xhebexhia.

Nga ana e tij, nënkolonel Spahi shprehu mirënjohjen personale për lidhshipin politik dhe atë ushtarak, për besimin e treguar me emërimin e tij në këtë detyrë të lartë.

Ai, i garantoi ata se përkushtimi në detyrë, përgatitja profesionale dhe gatishmëria e efektivitetit të Batalionit të Mbështetjes me Luftim, do të jenë gjithmonë në nivelin e detyrës kudo dhe kurdo, që të kërkohet kontributi i tyre si brenda ashtu edhe jashtë vendit.

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Bulizmi, "epidemia sociale" e shekullit XXI

Cdo fillim shtatori, në të gjitha familjet shqiptare dhe jo vetëm, fillojnë përgatitjet e fëmijëve për një rrugëtim të drejt dijes. Emocione bashkuar me ankth pse jo dhe frikë, se si do shkojë ky labirint me shumë të panjohura. Shumë punë dhe përpjekje për të arritur të bëhen qytetarë të denjë të Europës duhet nga prindërit, aty ku fillon baza e themelit të formimit të fëmijës.

Familja, institucioni nga ku e tashmja sjell të nesërmen e sigurt të së ardhmes së ndritur të një kombi, duhet të 'investojë' cilësisht kohë fizike tek fëmijët e saj.

Uluni me fëmijën tuaj 5 minuta, dhe shpjegojini se të qenit shumë i gjatë, i shkurtër, i dobët, i kuq apo ndonjë ngjyrë tjetër nuk kanë arsye për të qeshur. Apo nëse një nxënës mban syze apo të njëjtat këpucë çdo ditë.

Shpjegojini fëmijëve se, një çantë shpine e përdorur mbart të njëjtat ëndrra si një e re.

Mësojini fëmijët të mos përfshijnë askënd, sepse janë të varfër apo të ndryshëm.

Shpjegojini se ngacmimi dhemb dhe se shkolla është për të mësuar, jo për të konkurruar.

Të gjithë kemi të njëjtën vlerë.

Bullizmi është një dhunë psikologjike ose fizike, e cila ndodh masivisht në të gjitha shtetet e botës, duke filluar me fëmijët që në bankat e para të shkollës. Dhuna në mjediset e shkollës, në të gjitha format e saj është një shkelje e të drejtave të fëmijëve dhe adoleshentëve për arsim, shëndet dhe mirëqenie.

Asnjë shtet nuk mund të arrijë një edukim cilësor, gjithëpërfshirës dhe të barabartë, nëse nxënësit përjetojnë dhunë apo bullizëm në shkollë.

Sipas mjekëve psikiatër bullizmi shton 6 deri në 9 herë idetë për suicid (vetëvrasje), ose në qoftë se rrethanat do të vijnë në favorin e viktimës ai mund të kthehet në një hakmarrës, duke u bërë nga i viktimizuar në viktimizues.

Fatqësisht bullizmi në përqindjen më të madhe kryhet në ambientet e shkollave në moshën femiore të nxënësve dhe adoleshentëve por nuk përjashtohen raste edhe te të rinjtë. Ky fenomen është një paradoks kulturor-social, sepse shkolla aspirohet të jetë si vendi i shenjtë, ku mësohet dija kultura, emancipohen brezat, duke u bërë më të mirë se pasardhësit tanë të çliruar nga konfliktet fisnore, gjinore, klasore, që i përkasin primitivizmit social.

Pavarësisht ndërjegjësimit që po i bëhet këtij fenomeni nëpër shkolla me biseda, punës së diferencuar të psikologut, punonjësit social, ndërhyrjes prindërore, përsëri sipas statistikave në botë edhe në Shqipëri bullizmi po përhapet si një epidemi me shumë viktime.

Nga studimi i fundit në rang kombëtar nga studiues evropianë dhe shqiptarë në 141 shkolla, nga klasat e 5-ta deri në të mesmen, sipas pyetjeve, nxënës mësues dhe prindër u konstatua se 1 në 5 nxënës ose mbi 20% janë prekur nga simptoma e bullizmit nëpër shkolla, 10% janë viktime, 6% agresorë dhe 4% agresorë edhe viktime bashkë.

Si prind me fëmijë të kësaj moshe, ndihem e shqetësuar dhe mendoj se nuk duhet të rrimë indiferentë, duke thënë vetëm "larg shtëpisë

time", por secili sipas statusit dhe mundësisë duhet të japë kontributin që fenomeni të mos përparojë dhe të bëhet "epidemi sociale", ashtu siç fatqësisht është kthyer në 'trendin' e këtij shekulli.

Stilet e prindërimit

Karakteristikat brenda familjes i kontribuojnë formimit të sjelljeve dhe qëndrimeve të fëmijëve, të cilat mund të ndikojnë në bullizmin në shkollë. Niveli i ulët i përfshirjes së prindërve në jetën shkollore të fëmijëve, niveli i ulët i përkrahjes prindërore, mungesa e mbikëqyrjes së sjelljes së fëmijëve nga ana e prindërve, niveli i ulët i komunikimit mes fëmijëve dhe prindërve, ekspozimi ndaj dhunës në familje dhe abuzimi i fëmijëve, janë të ndërlidhura me bullizmin në shkollë.

Stilet e prindërimit në marrëdhënie me fëmijët e tyre janë gjetur si indikatorë të bullizmit. Fëmijët e rritur nga prindër liberalë

(stil që karakterizohet nga prindër jo kërkues dhe nivel të lartë të responsivitetit apo reagimeve ndaj kërkesave të fëmijëve), përbëjnë rrezik të bëhen bullistë, ndërsa fëmijët e rritur nga prindër autoritarë (stil që karakterizohet nga prindër kërkues me nivel të ulët të responsivitetit apo reagimeve ndaj kërkesave të fëmijëve) janë në rrezik të bëhen viktime bullizmit.

Kjo mund të sqarohet në dritën e të nxënës social, sjelljet e fëmijëve formohen nëpërmjet modelimit të sjelljeve të të rriturve. Dhe, nëse prindërit shfaqin sjellje të dhunshme për të arritur synimet e tyre, edhe fëmijët do të modelojnë po të njëjtat sjellje në raportet e tyre sociale. Në anën tjetër, viktimat e bullizmit janë më të rrezikuara të rriten nga prindër tejet mbrojtës, sidomos nënat. Fëmijëve të tej mbrojtur apo të monitoruar nga prindërit i jepen mesazhe të gabuara lidhur me kompetencën e tyre, çka do të thotë se ata nuk janë kompetentë në menaxhimin e situatave

të ndryshme jetësore. Rrjedhimisht, një gjë e tillë ndikon në zhvillimin e vetëvlerësimit dhe vetëbesimit të ulët të fëmijëve.

Në shtëpi fëmijët mësojnë si të bisedojnë dhe të zhvillojnë aftësitë gjuhësore, mësojnë vlerat, shprehjet sociale si dhe njohuri për shoqërinë.

Faktori edukativ, i cili edukimin e bën si të pazëvendësueshëm, është ndjenja e dashurisë, që lidh prindërit me fëmijët e tyre. Dashuria ndaj prindërve, që nga fillimi paraqet kusht për krijimin e ndjenjave sociale të fëmijës. Mirësia, dhembshuria, dëshira për të kuptuar dhe nderuar etj.

Gjithçka nis nga familja, dhe si e tillë, duhet pa u lodhur t'u qëndrojmë pranë fëmijëve, për t'i bërë të kuptojnë se ata janë unikë dhe të barabartë mes gjithë të tjerëve. Dhe vetëm kështu do kemi një rini më pak traumatike dhe me vetëbesimin se hapat e tyre janë po aq të fuqishëm sa të dhjetëra moshatarëve të tjerë që ecin përkrah tij.

Skënderbegasi Agim Gjini, vend nderi në fushën e shkencës

Docent Agim Gjini ka lindur në Steblevë, Dibër, dhe banon në Tiranë.

Ka kryer Shkollën e Mesme Ushtarake “Skënderbej”, Shkollën e Lartë, Akademia Ushtarake “Skënderbej”, kursin e Shtabit të armëve e shërbimeve në Akademinë e Mbrojtjes, kursin e Komandës së Shtabit Përgjithshëm, Akademia Mbrojtjes.

Ka kryer studimet pasuniversitare me cikël të plotë studimi 2-vjeçarë në Akademinë e Mbrojtjes, kursin e avancuar të Shtabit për Operacionet paqeruajtëse, shkollën e NATO-s, Kilkis, Greqi, Kurs Didaktik AM, si pedagog, Akademia e Hamburgut-Gjermani, Kursi “Lufta kundër terrorizmit”, Shkolla NATO-s Oberamalgao-Gjermani, Kurs Didaktik AM. Ai zotëron gjuhët e huaja anglisht, rusisht dhe serbo-kroatisht.

Ka “Master Shkencor” në Fushën e Sigurisë dhe të Mbrojtjes, titulli Akademik “Docent” dhe gradën “nënkolonel”.

Ka kryer detyra nga roli bazë deri në pedagog në Akademinë e Mbrojtjes. Është vlerësuar me medaljet: “Medalja e Shërbimit Ushtarak”, dhënë nga Presidenti i RSH, “Medalja e Karrierës”, “Medalje nderi për shërbimin ushtarak” dhe “Medalje për shërbim ushtarak”.

Ai ka një veprimtari të dendur shkencore, ku mund të përmendim tekstet dhe metodikat si, tekst mësimor Operacionet COIN bashkautor, fq. 200; rreth 100 leksione e metodika shkencore për probleme të sigurisë, mbrojtjes dhe stërvitjes, është pjesëmarrës në materialet e mëposhtme, pjesëmarrës në grupin e punës për ripunimin e Doktrinës së Përbashkët të Forcave të Armatosura, në metodikat e stërvitjeve të zhvilluara nga SHPFA, në metodikën e stërvitjes “Gjallica 2001” nga Forcat Tokësore; në udhëheqje temash studimore dhe kursorë me KKSHP, Kursin e Funksioneve në Shtab, në grupin e punës për hartimin e Rregullores QBO, në grupin e punës për hartimin e Doktrinës së Përbashkët të FARSH, në grupin e punës për hartimin e Doktrinës Logjistike të FARSH, në grupin e punës për hartimin Rregullores të Uniformës në FA, në grupin e punës për hartimin e Rregullores të Botimeve Doktrimore, në metodikat: “Batalioni i këmbësorisë në luftimin mbrojtës”, “Brigada e këmbësorisë në mbrojtje”, “Brigada e këmbësorisë në sulm”, “Forca e Bashkuar në operacion mbrojtës”, “Forca e Bashkuar në operacion në përgjigje të krizave”, stërvitje shtabi, “Brigada multinacionale në operacionet mbështetëse të paqes”, stërvitje planëzimi.

Pjesa e kursantit për metodikat stërvitje planëzimi me KKSHP në mbrojtje e mësimje për vitet 2008 dhe shumë të tjera...

Profesor Agimi, gjithashtu, është autor e bashkëpunëtor në shumë tekste mësimore ushtarake.

Tashmë është fakt i njohur që ushtarakët me formim bazë në Shkollën e Mesme të Përgjithshme “Skënderbej”, jo vetëm kanë qenë

dhe mbeten baza e Forcave tona të Armatosura, kanë shkëlqyer në sportin shqiptar, në diplomaci, në administratë deri në drejtimin e shtetit, në art e kulturë, në mjekësi etj., por kanë zënë dhe një vend nderi në fushën e shkencave.

Janë me dhjetëra e qindra doktorë, profesorë që kanë studiuar në bankat e shkollës “Skënderbej” dhe falë studimeve e kërkimeve dhe punën këmbëngulëse në shkencat ushtarake e fusha të tjera, kanë bërë emër jo vetëm në Shqipëri, por edhe jashtë saj.

Referuar statistikave, numri i personaliteteve, nxënës të kësaj shkolle që falë studimeve dhe aplikimeve me interes të gjerë në dobi të shoqërisë e vendit, kanë fituar tituj e grada të larta shkencore në fushën e mbrojtjes dhe

sigurisë, është i konsiderueshëm. Dhe ajo çfarë është më e rëndësishme, pjesa më e madhe e studimeve apo botimeve të tyre nuk janë thjeshtë për të fituar një diplomë apo titull shkencor, por kanë shërbyer si mjete mësimi për shtresa të kualifikuara studentësh apo grupe të tjera të interesuara.

Para vitit 1990, numri i ushtarakëve me tituj të lartë shkencor, ka qenë tejet minimal, ndërsa pas ndryshimit të sistemit, konstatohet një rritje e ndjeshme. Futja e ushtrisë shqiptare në NATO dhe qenia e saj prezent, jo vetëm në stërvitjet e përbashkëta (dhe të shumta në numër) të zhvilluara në përbërje e bashkëpunim me forcat e kësaj aleance ushtarake, si dhe pjesëmarrja e ushtarakëve shqiptarë në misione paqeje në disa

“

DOCENT AGIM GJINI
KA KRYER DETYRA NGA
ROLI BAZË DERI NË
PEDAGOG NË AKADEMINË
E MBROJTJES. ËSHTË
VLERËSUAR ME MEDALJET:
“MEDALJA E SHËRBIMIT
USHTARAK”, DHËNË
NGA PRESIDENTI I RSH,
“MEDALJA E KARRIERËS”,
“MEDALJE NDERI PËR
SHËRBIMIN USHTARAK”
DHE “MEDALJE PËR
SHËRBIM USHTARAK”.

“

JANË ME DHJETËRA
E QINDRA DOKTORË,
PROFESORË QË
KANË STUDIUAR NË
BANKAT E SHKOLLËS
“SKËNDERBEJ” DHE
FALË STUDIMEVE E
KËRKIMEVE DHE PUNËN
KËMBËNGULËSE NË
SHKENCAT USHTARAKE
E FUSHA TË TJERA, KANË
BËRË EMËR JO VETËM
NË SHQIPËRI, POR EDHE
JASHTË SAJ.

vatra të nxehta, krijuan hapësira të tjera studimi e kualifikimi shkencor dhe për oficerët shqiptarë.

Një pjesë e mbrojtjes së titujve shkencorë të tyre janë bërë dhe para komisioneve ndërkombëtare dhe duke pasur si objekt studime të kualifikuara nga këto aktivitete të përbashkëta me aleatët. Oficerë me bazë shkollën “Skënderbej” me grada shkencore, falë studimeve të tyre por dhe aftësive profesionale, janë thirrur në vende kyçe të forcave aleate në misionet e saj për paqen e sigurinë globale. Në debate profesionistësh në ballafaqime ndërkombëtare, ushtarakët shkencëtarë të vendit tonë, janë përfaqësuar me dinjitet dhe kanë marrë vlerësime nga kolegët e vendeve të tjera.

Nga kolana “Skënderbegasi ndër vite”

'Teutat' shqiptare, entiteti i një kombi

“Familja, atdheu i vogël, ku hedh rrënjë kombi, ndërtohet nga të dy gjinitë, ...kur burri dhe gruaja do të dinë ta vlerësojnë njëri-tjetrin për atë që është në gjendje të bëjë e të arrijë secili segment i shoqërisë, do të kemi një familje të bukur, një shoqëri kompakte e pa smirë, një shtet më të konsoliduar dhe një komb të integruar...”, Vivra. Shoqërinë njerëzore e bëjnë dy segmente: burra dhe gra, ku kjo e dyta sipas statistikave, zë vendin e parë, me më se 51% të numrit të të gjithë popullsisë së globit tokësor.

Ky segment vital, qeliza e njerëzimit, nga i cili lind e bukura “JETA”, ka dhënë, jep dhe do të japë vlera në shoqëri. Është gruaja që ka dhënë burra të aftë që kanë drejtuar dhe drejtojnë perandori, shtete, organizma kombëtare dhe ndërkombëtare në të gjitha fushat si në organet e larta presidenciale, legjislative, juridike, ekzekutive, si dhe në shkencë, ekonomi, drejtësi, arsim, kulturë, shëndetësi, ushtri etj.... Edhe pse të pavlerësuara si e sa duhet, si dhe në kushte pabarazie gjinore, megjithatë janë në një numër të konsiderueshëm gratë që janë ndërtuese të shoqërisë, me të njëjtat vlera si dhe meshkujt.

Kurrë s’duhet harruar se gjatë historisë ka pasur shumë vajza të reja, bashkëshorte, nëna, që me punën e tyre, bazuar në intelekt, arsim, profesion, kurajë, guxim e vetëmohim, janë bërë shembuj virtuti që kanë dhënë vlera të njëjta apo dhe më të avancuara sesa meshkujt. Në këtë mënyrë ato kanë krijuar modele që duhen ndjekur nga bashkëkohësit apo të merren si nxitje për të thyer konceptet patriarkale të shoqërisë njerëzore.

Në kërkim të modeleve të grave që patën guxim për të sfiduar kohën dhe mentalitetin, për gjetjen e atyre zonjave që thyen tabu dhe korniza shumë të ngurta, të vendosura padrejtësisht ndaj tyre nga politikat e mbrapshta, ka pasur në çdo kohë. Një fjalë e urtë thotë: “Po të kërkosh, gjen.” Në Shqipëri ka shumë modele grash që me guxim, kanë thyer rregullat strikte dhe patriarkale të mesjetës. Ato dolën kundër kohëve të egra që mohonin ekzistencën e saj si një segment vlerash. Them me bindje se Elitat dolën nga kornizat e rregullave të ngurta të shoqërisë, duke sfiduar kohën dhe pushtetet despotike. Me vlerat e tyre të pamohueshme, jo vetëm kanë luftuar gjatë shekujve për të çliruar vendin, por hodhën themele të reja për një shoqëri të re dhe hapën rrugën e qytetërimit. Këto zonja jetuan e punuan në periudha të ndryshme historike, që me guxim e mençuri u ngritën kundër çdo lloj shtypjeje, dhune dhe tutele, që ishin tregues të lënies së tyre në injorancë, varfëri mendore dhe vartësi ekonomike. Një gjendje e tillë e gruas, me mungesë të theksuar lirie, që ishte për të dëshiruar, përherë ka karakterizuar ndërgjegjen tonë kombëtare në nivele tejet të ulëta. Dua të veçoj e të vë në dukje ato gra intelektuale që u ngritën me forcë kundër shtypjes, dhunës, indiferentizmit gjinor, mohimit dhe hapën rrugën për një të ardhme ndryshe, ku femra të mos ndihet inferiore. Këto zonja vitale me shembullin e tyre ia rritën famën dhe vlerat vendit që i lindi e i rriti, duke e vënë kombin mbi gjithçka tjetër, shumë syresh rritën prestigjin e këtij segmenti të bukur dhe të pazëvendësueshëm. Synimi i zonjave që kanë dalë nismëtare, ka qenë luftë kundër zakoneve e mentalitetit patriarkal të Mesjetës, nëpërmjet arsimimit të tyre, rritjes së nivelit kulturor, pjesëmarrjes së gruas me të drejta të barabarta dhe në kushte të njëjta me burrat në çdo fushë të jetës, pse jo edhe në drejtim.

Elitat gra janë vlera që duhen nxitur apo inkurajuar nga shteti me institucionet e tij. Familja, atdheu i vogël, ku hedh rrënjë kombi, ndërtohet nga të dy gjinitë, nga burri dhe gruaja, por emrin e mbajtjes së familjes, namin e mirë apo famën tek ne, e merr burri. Pse? Ata paskan të drejtë të ndihen të përkushtuar?! Jo. Këtë pseudo sakrificë e bëjnë vetëm për ego, për mentalitet dhe për të treguar se “pa burrat nuk rritet fëmija, nuk mbahet familja, madje edhe kombi nuk zhvillohen pa pasur në krye burra shteti”. Arti gojor i popullit tonë të lashtë u transmeton brezave: “Njëra dorë lanë tjetren, të dyja lajnë fytyrën!”, kjo thënie është më se e duhura dhe tejet e spikatur për këtë rast. Sepse kur të dy gjinitë do të dinë ta vlerësojnë njëri-tjetrin për atë që është në gjendje të bëjë e të arrijë secili segment, do të kemi një familje të bukur, një shoqëri kompakte e pa smirë, një shtet më të konsoliduar dhe një komb të integruar. Natyrisht këto gra që i ka nxjerrë koha, me vrazhdësinë e saj, të cilat qëndrojnë më lart se të tjerat, pavarësisht

nga bindjet politike që ka secila, kanë nevojë për mbështetjen e institucioneve të larta shtetërore, duke nisur që nga Kryeministri, Qeveria, gjithë pushteti qendror dhe ai që do t’i spikat i pari këto vlera, duhet të jetë pushteti lokal. Gra të tilla, që meritojnë të quhen “ELITA” i treguan botës se, ekzistenca e shoqërisë njerëzore nuk mund të jetë e njëanshme, as vetëm mashkullore dhe as vetëm femërore, por mundësohet nga dy segmente, femra dhe meshkuj. Pyes: “Si mund ta mohojnë atë të vërtetë të madhe se, nga gruaja lindën burrat e shteteve, në duart e të cilëve është luajtur e luhet politika, diplomacia botërore, drejtësia dhe fatet e kombeve të mëdhenj apo të vegjël?” Gra të tilla, veç të qenit bija të denja, bashkëshorte besnike dhe nëna apo gjyshe shembullore, por duke sjellë progres në shoqëri në fusha të ndryshme të jetës, kanë fituar disi lirinë vetjake. Si individ, unë jam kundër lirisë pa kufi që shtrembëron e përdhos nocionin e kësaj fjale të bukur, fisnike, të vyer dhe të pazëvendësueshme. Jam për atë liri që individit, në rastin tonë, gruas i jep mundësinë për të qenë vetvetja dhe si e tillë, është vlerë kombëtare. “Tribuna Shqiptare”, 7 mars 2014, - Vivra, “Gruaja shqiptare në shekuj”: Historia e kombeve është zhvilluar sipas epokave historike, politike, ekonomike dhe sociale që, në tërësi bëjnë historinë e një kombi. Historinë e vërtetë e bënë njerëzimi me bëmat e tij, vetëm atëherë kur të dalin në pah vlerat e rralla të njerëzve të shquar. Meqë gratë dhe burrat bashkëduhëtojnë, duhen pasur parasysh vlerat reale që ka dhënë çdo segment i shoqërisë në historinë e kombit. Zakonisht politikat e politikanët më tepër i kanë prishur dhe i prishin punë, se sa i japin vlerat e duhura gruas, këtij segmenti të rëndësishëm e të pamohueshëm në jetën politiko-social-ekonomiko-kulturorë të kombit. Njëanshmëria e këtij mentaliteti do të ekzistojë për sa kohë të ketë pabarazi gjinore. Madje ky qëndrim do të jetë edhe pasi të mënjanohet mentaliteti patriarkal dhe të pranohet se femra ka të njëjtin potencial intelektual e profesional, si burrat. Pikërisht për këtë diferencim gjinor, duhet të vlerësohen veprimtaria, arritjet dhe sfidat e gruas në çdo epokë historike. Çdo epokë ka përfaqësuesit e shquar të shoqërisë. Ashtu si shumë meshkuj që janë shembuj virtuti e trimërie, si

mbretërit ilirë, si: Bato, Pleurati, Monuni, Mytili, Pirro i Epirit, Genti, Agroni. Aleksandri i Madh, më vonë Gjergj Ariantiti, Skënderbeu dhe Ismail Qemali, ka edhe mjaft gra të shquara. Theksoj se qysh në lashtësi, gruaja ka mbajtur peshën e familjes e të të gjithë shoqërisë. Gratë ilire merrnin pjesë në kuvende dhe herë-herë u dëgjohej fjala më shumë se sa burrave. Një vlerësim të tillë për femrën e përmban edhe Kanuni i Lek Dukagjinit. Si heroizmat e pashoqe të burrave trima, të tilla drithëruese dhe vetëmohuese, janë legjendat edhe për gratë trimëresha. Shembuj të tillë ka plot. Pas vdekjes së Agronit, drejtimin e shtetit Ardian e mori mbretëresha Teuta, e cila diti t’i udhëhojë ilirët nga beteja në betejë, në luftën e drejtë dhe çlirimtare ndaj romakëve. Teuta u shqua si një stratege e zonja që e nxori popullin e vet nga situata të vështira ndërluftuese, jo shaka por me një Perandori që ishte sundimtare e botës. Kjo u tregoi ilirëve dhe botës se edhe një grua është e aftë të drejtojë si çdo burrë. Shembuj vitaliteti e besnikërie ishin gratë ilire që luftonin përkrahë burrave. Në kohën që ata ishin në luftë, gratë jo vetëm drejtonin familjen, ekonominë, rrisnin dhe edukonin fëmijët për t’u bërë luftëtarë të zotë, por drejtonin e mbronin edhe pronën e tyre. Pra rrjedhat e kohës nxorën, jo vetëm burra por edhe gra të famshme. Sa e sa gra atdhetare ia kanë rritur emrin Shqipërisë iliro-pellazge. Ato, në çaste vendimtare për atdheun e tyre, i dhanë emër vetes, kanë mbijetuar me armë në dorë ose kanë vdekur me nder. Shembuj të tillë, janë 6000 gra dhe vasha që dolën malit për çlirimin e Shqipërisë, e cila u përfshi në Luftën e Dytë Botërore. Veç tyre ka dhe nga ato zonja me kuptimin e vërtetë të fjalës, që me bëmat e tyre janë shndërruar në legjenda, si: Doruntina e Vranajve, të cilën e thirri zëri i tokës mëmë. Legjendat e Gjergj Elez Alisë dhe të Mujës e Halilit, që veç trimërisë së pashoqe tregojnë besën e shqiptarit. Rozafa e flijuar, që muret e kështjellës së Shkodrës të mos binin, duke lënë jetim fëmijën në gji. Argjiroja, e cila për të mos rënë në duart e pushtuesve, u hodh nga muret e kalasë së Gjirokastrës. Mbretëresha Teutë, gratë e Sopotit, gratë e Pargës, apo suljotet në vallen e vdekjes, përjetësuar nga piktori Ari Shefer, në pikturën “Gratë e Sulit”.

Maro Konda

Kujt mund t’ia merrte mendja se nusja e re nga bregu i pruarar i Jonit do të bënte epokë, që u vetëflijua, duke u hedhur nga shkëmbi dhe tërhoqi në greminë pas vetes, turqit e lidhur me litar njëri pas-tjetrit. Pas njohjes së vitalitetit dhe karakterit të gruas shqiptare, i kanë përjetësuar në vepra letrare, kurse Akademikja franceze, Margaret Jursenar në tregimin “Qumështi i vdekjes” u bazua në legjendën e murosjes së Rozafës, nënës së re që u flijua nën gurët e kalasë. Ka vënë në gojën e një personazhi të entuziazmuar nga legjenda e Rozafës, i cili u shpreh: “Ama për nënë do të doja të kisha një vashë si ajo e legjendës shqiptare”. Kujtojmë dy princeshat e Kaninës:

Rugjina Balsha

Rugjina Balsha, e cila në shek. e XIV bëri epokë, duke luftuar dhe udhëhequr luftëtarët si burrë. Pasi aleatët ia mohuan ndihmën, nuk fitoi, por as nuk iu dorëzua pushtuesve osmanë. Ajo me trimat e saj migroi në Korfuz, ku vdiq me sytë nga brigjet shqiptare.

Donika Ariant Kastrioti

Donika Ariant Kastrioti, e cila ishte e denjë për t’u kurorëzuar Mbretëreshë e Arbërisë, titull që e mbajti me nder edhe pas vdekjes së Skënderbeut. Si Donika dhe e motra, Shën Angelina, dy vajzat e Princit të Kaninës, Gjergj Ariantiti rritën emrin e tyre, të të atit dhe të Arbërisë. Donika Kastrioti jetoi jo pak po 32-33 vite në oborret e Napolit, Venedikut me dinjitet mbretëreshë. Deri në vdekjen e saj, në fillim të shek. XVI ajo nuk reshti së ndihmuari shqiptarët nga mërgimi ku jetonte.

Elena Lukrecia Peshkopia

Elena Peshkopia, e para grua në botë që mori doktoraturën në Filozofi. Programin e doktoraturës e ndoqi në Universitetin e Padovës (Itali). Ajo për doktoraturë mbrojti teorinë e saj, sipas babait të Filozofisë, Aristotelit, më 25 qershor 1678 para profesorëve të filozofisë, astronomisë, logjikës, mjekësisë dhe teologjisë, në Universitetin “Vassar” të Nju Jorkut në SHBA. Aty para katedrës, Elena është portretizuar, duke mbrojtur tezën e saj mbi Aristotelin. Portreti i saj është në dritaren e qelqit rreth 7m i lartë, në bibliotekën “Frederick Ferris Thomson”, në Universitetin “Vassar”. Gjithashtu ky portret që ngre në pedestal gruan shqiptare, gjendet edhe në shumë universitete të Europës.

Dominimi i të dhënave: Plotësimi i kërkesave të fushëbetejës digjitale

Lufta e Parë Botërore shpesh konsiderohet si konflikti i parë modern; luftëtarët e saj përdorën teknologji moderne, duke përfshirë mitralozë, automjete të blinduara dhe avionë. Është interesante se fitorja më spektakolare në atë konflikt të përgjakshëm nuk u arrit me përdorimin e atyre armëve të reja dhe të fuqishme. Beteja e Tannenberg, e zhvilluar nga 26 - 30 gusht 1914, në atë që tani është Stebark, Poloni, u fitua nëpërmjet shfrytëzimit të rrjetit të informacionit dhe komunikimit të kundërshtarit.

Në fillim të luftës, përpara se Fronti Perëndimor të vendosej në luftën e llogoreve, një forcë gjermane prej 150 000 vetash u përball me një pushtim nga lindja nga dy grupe të ushtrisë ruse me gjithsej 230 000 trupa. Rusët përdorën radiot e tyre të reja për të transmetuar urdhra dhe informacione në mënyrë të hapur, pa kode. Gjermanët kapën këtë informacion të pa maskuar për të kapur dhe pothuajse asgjësuar të dy ushtritë ruse.

Mësimi i shkurtër është se rrjeti ka rëndësi në luftime

Kjo është veçanërisht e vërtetë sot, sepse rrjetet jo vetëm që mbajnë informacione dhe komanda të folura, por gjithashtu transmetojnë të dhëna të çdo lloji. Përveç komunikimeve zanore, rrjeti i sigurt i Ushtrisë mbart harta, imazhe, video, koordinata të synuara dhe inventarë të furnizimeve dhe pajisjeve. Ai gjithashtu përcjell informacionin e sensorit aty ku nevojitet, duke përfshirë efektet e zjarreve me precizion me rreze të gjatë, gjurmët e nxehtësisë të prodhuara nga pajisjet e armikut, statusin operativ të pajisjeve të ushtrisë dhe madje edhe shëndetin e ushtarëve në terren.

Që një komandant të kuptojë grupin e vet të forcave, statusin logjistik dhe përbërjen e armikut, ata kërkojnë këto dhe shumë lloje të tjera të dhënash që konkurrojnë për gjerësi të kufizuar të rrjetit në një fushëbetejë të kontestuar. Këto të dhëna janë gjithashtu themelore për grupimin njeri-makinë dhe mbështetjen e vendimeve. Transmetimi dhe mbrojtja e këtij informacioni ndikon në operacionet e vazhdueshme dhe suksesin e misionit dhe shpëgon pse të dhënat shpesh quhen “municioni” i fushës së betejës dixhitale moderne.

Në një mesazh në muajin shkurt të vitit 2022, Sekretarja e Ushtrisë Amerikane, Christine Wormuth përshkroi objektivin e saj të dytë për të ndihmuar në udhëheqjen e forcës, duke siguruar që Ushtria të bëhet “më e përqendruar në të dhëna dhe mund të kryejë operacione në mjedis të kontestuara, të cilat do të mundësojnë aftësinë për të mbizotëruar në fushëbetejën e së ardhmes. Kjo bëri që Ushtria të përcaktojë një forcë të të dhënave si më poshtë:

“Ushtria e përqendruar te të dhënat përdor vdekshmërinë, mbijetesën dhe ritmin e avancuar, fuqizon liderët dhe ushtarët me informacionin e duhur në kohën e duhur për të vlerësuar rrezikun, për të optimizuar fuqinë luftarake, për të përdorur plotësisht mjetet kombëtare dhe për të arritur dominimin e vendimeve në të gjitha nivelet. Udhëheqësit përdorin analitikën për të kuptuar, vizualizuar, përshkruar, drejtuar, udhëhequr dhe vlerësuar. Në kohë reale, Ushtria mëson, përshtat, gjeneron dhe mban forca me aftësi të integruara analitike të drejtuara nga vendimet.”

Për të arritur këtë qëllim, Ushtria duhet të kalojë nga përqendrimi i rrjetit në përqendrimin e të dhënave për të mundësuar ndarjen në kohë të informacionit nëpër klasifikime të shumta me forcën e përbashkët dhe partnerët.

Ndërsa përqendrimi i rrjetit përqendrohet në transportin e sigurt, përqendrimi i të dhënave përqendrohet në nivelin e të dhënave, me aplikacione dhe shkëmbime informacioni që janë në përputhje me formatin natyror të të dhënave në vend që të dhënat të jenë në përputhje me formatin e preferuar të aplikacioneve. Ushtria datacentrike (të dhëna të përqendruara) mundësohet nga një arkitekturë datacentrike.

Transformimi Datacentrik

Aftësia për të mbledhur, përpunuar dhe transmetuar shpejt dhe në mënyrë të sigurt të dhënat, dhe informacionin e marrë nga të dhënat,

është kritike për operacionet e të gjithë elementëve përbërës të një ushtrie, si dhe forcat ushtarake të aleatëve. Është gjithashtu thelbësore nëse Ushtria do të jetë e suksesshme në kryerjen e operacioneve me shumë fusha në tokë, det, ajër, hapësirë dhe hapësirën kibernetike.

Ndërsa drejtuesit e Ushtrisë vazhdojnë këtë transformim për të ofruar Ushtrinë e 2030-ës dhe për të hartuar Ushtrinë e 2040-ës, ngjarjet e fundit kanë dhënë një vështrim në të ardhmen, pasi taktikat e para në Ukrainë ilustrojnë se lufta e të dhënave është tashmë këtu. Ndërsa teknologjitë moderne të informacionit përhapen në fushën e betejës, frekuenca, diversiteti, kompleksiteti dhe efektiviteti i tubacioneve të të dhënave të lidhura me misionin vetëm do të rritet.

Por kalimi në përqendrimin e të dhënave kërkon më shumë sesa thjesht shtimin e llojeve dhe vëllimeve të reja të të dhënave ose pajisjeve në rrjetin ekzistues të Ushtrisë. Përqendrimi i të dhënave është një qasje krejtësisht e ndryshme për arkitekturën e rrjetit në të cilën të dhënat trajtohen dhe ruhen veçmas nga sistemet dhe aplikacionet e ndryshme që i përdorin ose analizojnë ato. Kjo ruan integritetin e të dhënave, ndërsa lejon përdoruesit e tjerë brenda dhe nëpër fusha të ndryshme sigurie të aplikojnë një gamë të gjerë mjetesh dhe sistemesh për të përpunuar, analizuar dhe përdorur ato të dhëna.

Dhe në vend që thjesht të sigurojnë rrjetin, siç nuk arritën ta bëjnë rusët e kohës së Luftës së Parë Botërore, qendra e të dhënave siguron sigurinë e vetë të dhënave.

Kjo arkitekturë datacentrike duhet të krijohet duke përdorur tre parime që funksionojnë së bashku: arkitekturat moderne të sigurisë, transporti i fortë dhe struktura e të dhënave.

Arkitekturat moderne të sigurisë

Arkitekturat moderne të sigurisë bazohen në parimet e “besimit zero”, një koncept i sigurisë kibernetike që largohet nga një mbrojtje rrjeti statike, “e bazuar në perimetër”. Mbrojtja e bazuar në perimetër jep besim dhe akses në rrjet bazuar në një vendndodhje ose një aktiv, si p.sh. terminale të veçanta kompjuteri ose dhoma të klasifikuara. Në vend të kësaj, besimi zero fokusohet në identitetin, kredencialet dhe menaxhimin e aksesit dhe informacionin e të dhënave. Kjo qasje kërkon që kredencialet e përdoruesve, duke përfshirë lejet e tyre të klasifikimit të sigurisë, të përputhen me kërkesat, atributet dhe nivelin e klasifikimit të të

dhënave. Kështu, besimi zero dhe përqendrimi i të dhënave shkojnë paralelisht, ku klasifikimi i të dhënave është pjesë e përfaqësimit të saj natyror.

Ushtria po bën përparim në këtë fushë duke zbatuar programe pilot për të krijuar një mjedis zero besimi që përcakton se si përdoruesit aksesojnë informacionin dhe mbron më mirë të dhënat kundër kundërshtarëve. Transport i fortë

Rrjeti i komunikimit i ushtrisë i kërkuar për mjedisin e ardhshëm operativ mund të marrë shumë forma, duke përfshirë një përzjerje të satelitëve komercialë dhe ushtarakë, radiove dhe lidhjeve 5G. Ndërsa udhëtojnë nëpër secilin prej këtyre transporteve, të dhënat kodohej si gjatë ruajtjes, të njohur gjithashtu si “në qetësi”, ose gjatë transmetimit, i njohur gjithashtu si “në lëvizje”. Në një përfaqje datacentrike, mënyra se si të dhënat përshkruhen rrjetin, cila rruga që merr nuk është aq e rëndësishme sa kush mund t’i qaset të dhënave.

Meqenëse qëndrueshmëria është thelbësore, veçanërisht në mjediset e kontestuara, duke përfutur nga diversiteti i disponueshëm në transport përmes një grupi opsionesh të komunikimit adaptiv Primar, Alternativ, Kontingjent dhe Emergjencë, siguron që mesazhi ose të dhënat të merren, pavarësisht nga shtegu i transportit të përdorur.

Ushtria po përparon në transport të fuqishëm, duke krijuar një rrjet të unifikuar të larmishëm, elastik dhe të sigurt. Kjo do të thotë rishikim i sistemeve dhe rrjeteve kompjuterike shpesh të papajtuashme të grumbulluara gjatë dekadave të fundit si në fushën e ndërmarrjeve ashtu edhe në atë taktike.

Ushtria gjithashtu po krijon më shumë shtigje transporti, duke eksperimentuar me lloje të shumta të medimeve të komunikimit, të tilla si satelitët komercialë dhe ushtarakë të orbitës së ulët të Tokës, satelitët e orbitës së mesme të Tokës dhe zgjidhjet taktike 5G për të ofruar lidhje në zonat e kontestuara.

Rrjeti i të dhënave

Komponenti i tretë i nevojshëm për përqendrimin e të dhënave, një strukturë e të dhënave, i referohet teknologjisë që bashkon në mënyrë të sigurt burime të shumta informacioni nga sisteme të ndryshme të ushtrisë që përdorin të dhëna të ndryshme dhe formate mesazhesh. Duke vepruar si një e ashtuquajtur dorëza tërheqëse për sensorë të ndryshëm dhe një shtresë e përbashkët që mund t’i drejtojë të dhënat tek ata që kanë

nevojë për to, rrjeti i të dhënave redukton barrierat dixhitale midis sistemeve funksionale të luftimit si zjarret, manovrat, mbrojtja ajrore dhe mbështetja. Duke e bërë këtë, struktura e të dhënave u lejon komandantëve të përdorin të dhëna nga platforma të shumta shërbimesh, nivelesh dhe sistemesh armësh për të marrë vendime më të shpejta dhe më të mirë informuara.

Ushtria po zhvillon një strukturë të dhënash që bën më shumë të dhëna të disponueshme për avantazhin taktik, duke përmirësuar aftësinë për të sinkronizuar të dhënat midis formacioneve. Kjo i lejon formacionet të shfrytëzojnë zgjidhjen e rrjetit të të dhënave taktike për të mundësuar fijet nga sensori në gjuajtës në mbështetje, duke ofruar më shumë opsione dhe shtigje për të transmetuar të dhënat e sensorëve te efektoret vdekjeprurës dhe jo vdekjeprurës në fushën e betejës.

Për shembull, nëse një vëzhgues vëren një automjet të panjohur që ngrihet pranë një baze ajrore, me marrjen e atij informacioni, struktura e të dhënave mund ta drejtojë imazhin përmes algoritmeve të identifikimit të automatizuar (duke përdorur inteligjencën artificiale, për shembull) si dhe burimet njerëzore për të identifikuar shpejt automjetin.

Nëse njësi përcakton se sistemi është një lëshues raketash armike, nivelet më të larta mund t’i qasen atij informacioni, ta përpunojnë atë dhe t’ia dërgojnë strukturës drejtuese për një vendim mbi përfshirjen e objektivit të mundshëm. Struktura drejtuese gjithashtu mund të përdorë algoritmet e automatizuara për të hyrë në strukturën e të dhënave për të përcaktuar sistemin më të mirë të disponueshëm për përfshirjen e objektivit, pastaj t’i drejtojë ato koordinata në sekonda dhe jo në orë. Sistemi gjithashtu mund të ruajë dhe shpërndajë informacion mbi efektet e sulmit.

Rruga Përpara

Ndërsa këta hapa kanë ndihmuar në lëvizjen e ushtrisë përpara, nevojitet më shumë për të përmbushur qëllimin për të krijuar një ushtri të të dhënave që mund të arrijë dominimin e vendimeve në të gjitha nivelet.

Ushtria ka shtyrë kufijtë teknologjikë, pasi njësi të tilla si p.sh. XVIII Airborne Corps dhe I Corps eksperimentojnë me integrimin e sistemeve cloud dhe inteligjencës artificiale. Megjithatë, kjo përfaqëson vetëm një pjesë të vogël të ushtrisë në përgjithësi, kështu që si bëhet Ushtria e të dhënave në tërësi? Fillon me njerëzit. Ushtria ka nevojë për formacione me ushtarë të trajnuar në menaxhimin e një instalimi cloud, krijimin e tubacioneve inxhinierike të të dhënave dhe ndërtimin e softuerëve, duke përdorur zhvillimin, sigurinë dhe operacionet për të përmbushur nevojat e reja. DevSecOps është një grup praktikash të zhvillimit të softuerit që kombinon zhvillimin e softuerit, sigurinë dhe operacionet e teknologjisë së informacionit për të siguruar rezultatit dhe për të shkurtuar ciklin jetësor të zhvillimit, sipas DoD.

Ndërsa Ushtria rekruton, trajnon dhe mban njerëzit e duhur, ajo duhet të vazhdojë të vendosë teknologji në duart e ushtarëve për eksperimente në të gjithë fushat e arkitekturës moderne të sigurisë, transportit të fuqishëm dhe strukturës së të dhënave.

Ushtria po punon gjithashtu për të vlerësuar politikat e klasifikimit dhe për të aplikuar praktika të ndryshme potenciale të biznesit për të përfutur nga përparimet e teknologjisë.

Me ushtarë të trajnuar dhe të pajisur siç duhet, Ushtria do të vazhdojë të përparojë drejt qendrës së të dhënave dhe të mbizotërojë edhe në mjediset të kontestuara.

Pse Japonia po ndërton versionin e saj të ChatGPT

Superkompjuteri japonez 'Fugaku' është vënë në punë për përthithjen e teksteve japoneze në mënyrë që të zhvillojë një version japonez të ChatGPT. Disa studiues japonezë mendojnë se sistemet e AI-së së trajnuar në gjuhë të huaja nuk mund të kuptojnë ndërlidhjet e gjuhës dhe kulturës japoneze.

Japonia po ndërton versionet e veta të ChatGPT, chatbot i inteligjencës artificiale (AI) i krijuar nga firma amerikane OpenAI, që u bë një sensacion mbarëbotëror pasi u zbulua pak më pak se një vit më parë.

Qeveria japoneze dhe firmat e mëdha të teknologjisë si NEC, 'Fujitsu' dhe 'SoftBank' po zhytin qindra miliona dollarë në krijimin e sistemeve të AI-së që bazohen në të njëjtën teknologji themelore, të njohura si modele të mëdha gjuhësore (LLM), por që përdorin gjuhën japoneze. Në vend të përkthimeve të versionit anglisht.

"Modele e mëdha gjuhësore (LLM) aktuale publike LLM, si GPT, shkëlqejnë në anglisht, por shpesh nuk kanë sukses në japonisht për shkak të dallimeve në sistemin e alfabetit, të dhënave të kufizuara dhe faktorëve të tjerë", - thotë Keisuke Sakaguchi, një studiuese në Universitetin "Tohoku" në Japoni.

Paragjykimi anglez

LLM-të zakonisht përdorin sasi të mëdha të dhënash nga burime të disponueshme publikisht për të mësuar modelet e të folurit natyror dhe prozës. Ata janë të trajnuar për të parashikuar fjalën tjetër në bazë të fjalëve të mëparshme në një pjesë të tekstit. Pjesa dërrmuese e tekstit për të cilin modeli i mëparshëm i ChatGPT, GPT-3, ishte trajnuar ishte në anglisht.

Aftësia e frikshme e ChatGPT-së për të zhvilluar biseda të ngjashme me njerëzit, ka kënaqur dhe shqetësuar studiuesit. Disa e shohin atë si një mjet potencial për kursimin e punës; të tjerë shqetësohen se mund të përdoret për të fabrikuar punime ose të dhëna shkencore.

Në Japoni, ekziston një shqetësim se sistemet e AI-së së trajnuar për grupe të dhënash në gjuhë të tjera nuk mund të kuptojnë ndërlidhjet e gjuhës dhe kulturës japoneze. Struktura e fjalive në japonisht është krejtësisht e ndryshme nga anglishtja. Prandaj, ChatGPT duhet të përkthejë një pyetje japoneze në anglisht, të gjegjë përgjigjen dhe më pas ta përkthejë përgjigjen në japonisht.

Ndërsa anglishtja ka vetëm 26 shkronja, japonezja e shkruar përbëhet nga dy grupe me 48 karaktere bazë, plus 2,136 karaktere

kineze të përdorura rregullisht, ose 'kanji'. Shumica e kanji-ve kanë dy ose më shumë shqiptime, dhe ekzistojnë edhe 50 000 kanji që përdoren rrallë. Duke pasur parasysh atë kompleksitet, nuk është për t'u habitur që ChatGPT mund të pengohet me gjuhën.

Në japonisht, ChatGPT "nganjëherë gjeneron karaktere jashtëzakonisht të rralla që shumica e njerëzve nuk i kanë parë kurrë më parë, dhe rezultojnë fjalë të çuditshme të panjohura", - thotë Sakaguchi.

Parlamenti i BE-së miraton projektligjin për synimet e energjisë së rinovueshme

Ligjvënësit e Bashkimit Evropian dhanë miratimin e tyre përfundimtar për objektivat ligjërish të detyrueshëm për të zgjeruar energjinë e rinovueshme më shpejt këtë dekadë, një pjesë qendrore e planeve të Evropës për të frenuar ndryshimet klimatike dhe për t'u larguar nga karburantet fosile.

Ligji rrit ndjeshëm objektivat e BE-së për energjinë e rinovueshme, duke kërkuar që 42.5% e energjisë së BE-së të jetë e rinovueshme deri në vitin 2030, duke zëvendësuar një objektiv aktual prej 32% për atë datë.

Ajo u përball me një kalim të vështirë përmes negociatave midis qeverive të vendeve të BE-së dhe siguroi mbështetje vetëm pasi Franca fitoi ndarjet për energjinë bërthamore, e cila është me karbon të ulët, por jo e rinovueshme.

Parlamenti Evropian votoi të martën për miratimin e ligjit me një shumicë të madhe, 470 ligjvënës votuan pro, 120 kundër dhe 40 abstenuan. Vendet anëtare të BE-së duhet gjithashtu të kenë dritën jeshile për projektligjin përfundimtar përpara se të hyjë në fuqi.

Markus Pieper, negociatori i Parlamentit të BE-së për ligjin, tha se ai do të lejonte miratimin më të shpejtë të projekteve të reja të rinovueshme dhe do të inkurajonte teknologjitë e reja.

"Mezi pres të shoh projekte pilot për qelizat diellore lundruese, mullinj të erës, termocentralet e rrjedhës së lumit ose projekte të tjera që nuk mund t'i imagjinojmë ende", - tha Pieper.

Vendet e BE-së dhe ligjvënësit kishin negociuar një marrëveshje mbi ligjin për energjinë e rinovueshme në mars, i cili supozohej të ishte përfundimtar, por u pengua nga vendet që kërkonin njohje më të madhe të energjisë bërthamore.

Vendet e BE-së e miratuan jo formalisht marrëveshjen në qershor, pasi Brukseli ofroi garanci me shkrim se do të konsideronte përjashtimin e disa impianteve të amoniakut nga objektivat e karburanteve të rinovueshme, duke i lejuar ato të punojnë me karburante me bazë bërthamore.

Franca thotë se zhvendosja e Evropës drejt energjisë së gjelbër do të kërkojë hidrogjen të prodhuar si nga burimet e rinovueshme ashtu edhe nga ato bërthamore dhe ligjet e BE-së duhet t'i mbështesin të dyja.

Objektivat e reja, të cilat përfshijnë synime specifike për të rritur përdorimin e burimeve të rinovueshme në transport dhe industri, synojnë të nxisin investimet për të zgjeruar masivisht energjinë e erës dhe diellit.

Brukseli shpreson se kjo mund të bëhet duke përdorur më shumë prodhim vendas. Kina aktualisht furnizon shumicën e pjesëve të përdorura në instalimet evropiane të energjisë diellore. Industria diellore e Evropës paralajmëroi Komisionin Evro-

pian të hënën se një rënie e çmimeve të moduleve, e nxitur pjesërisht nga konkurrenca e ashpër midis furnitorëve kinezë, po i shtynte prodhuesit evropianë drejt falimentimit.

Një zëdhënës i Komisionit tha të martën se ishte i vetëdijshëm për vështirësitë dhe ishte në kontakt me prodhuesit e energjisë së rinovueshme për të diskutuar zgjidhjet e mundshme. BE-ja po negocion aktualisht një ligj që synon rritjen e mbështetjes për prodhimin vendor të teknologjive të gjelbra.

Evropa mori 22% të energjisë së saj nga burimet e rinovueshme në vitin 2021, viti i fundit për të cilin janë të disponueshme të dhënat zyrtare të BE-së.

Evropianët miratojnë masat e marra për të trajtuar krizën energjetike, për të promovuar qëndrueshmërinë dhe për të mbështetur Ukrainën

Sondazhi i publikuar i Eurobarometrit tregon një mbështetje dërrmuese midis evropianëve për masat e marra gjatë vitit të kaluar për të mbrojtur konsumatorët dhe kompanitë nga paqëndrueshmëria e çmimeve të energjisë, si dhe veprimet për të nxitur sigurinë e energjisë dhe tranzicionin e gjelbër. Ai gjithashtu konfirmon një konsensus të madh midis qytetarëve të BE-së në favor të rritjes së industrisë së teknologjisë së pastër për më shumë konkurrencë, si dhe veprimet e BE-së të ndërmarra në përgjigje të pushtimit rus të Ukrainës.

86% vlerësojnë se ishte e rëndësishme të ndërmerreshin iniciativa në nivel evropian për të kufizuar ndikimin e menjëhershëm të rritjes së çmimeve të energjisë tek konsumatorët dhe kompanitë gjatë vitit të kaluar. Mbi tetë në 10 kanë këtë pikëpamje në lidhje me promovimin e përdorimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore (86%), lehtësimin e blerjes së përbashkët të gazit nga Shtetet Anëtare të BE-së për të garantuar sigurinë e furnizimit (82%), ndërtimin e partneriteteve me aktorë të tjerë globalë si Britania e Madhe, SHBA, Japonia dhe Australia (81%), duke reduktuar varësitë e tepërta tregtare nga vende si Rusia apo Kina (80%) dhe duke rritur konkurrencën e industrisë evropiane të teknologjisë së pastër (80%). Masat e BE-së që synojnë përshtetimin e transformimit dixhital, duke mbrojtur konsumatorët dhe rritjen e qëndrueshmërisë së ekonomisë së BE-së, perceptohen si të rëndësishme nga përkatesisht 77% dhe 76% e të anketuarve.

Kur bëhet fjalë për veprimet e ardhshme, 86% mendojnë se depozitat e gazit në BE duhet të mbushen për të shmangur rrezikun e mungesës, 85% se BE-ja duhet të nxisë prodhimin e teknologjive të pastra brenda Shteteve Anëtare dhe 79% që masat e BE-së duhet synojnë uljen e konsumit të energjisë. 75% e të anketuarve besojnë se BE-ja duhet të financojë projekte të përbashkëta të mbrojtjes për të zhvilluar aftësitë dhe teknologjitë strategjike të mbrojtjes.

Përveç kësaj, një shumicë e madhe e evropianëve mendojnë se lufta në Ukrainë tregon nevojën që BE-ja të sigurojë sigurinë e saj

energjetike dhe ekonomike (85%), si dhe të rrisë bashkëpunimin ushtarak midis shteteve anëtare (75%), ndërsa duke vazhduar të tregojë solidaritet me Ukrainën (71%).

Evropianët vazhdojnë të jenë në favor të mbështetjes së Ukrainës dhe ukrainasve. 86% miratojnë vazhdimin e BE-së për të ofruar mbështetje humanitare për njerëzit e prekur nga lufta, 77% pranojnë mirëseardhjen në BE për njerëzit që ikin nga lufta, 71% mbështesin vendosjen e sanksioneve ekonomike kundër Rusisë. Rreth dy të tretat e evropianëve, përkatesisht 67% dhe 65%, mendojnë se BE-ja duhet të mbështesë rrugën e Ukrainës drejt integritetit evropian dhe integritetit të saj në tregun e përbashkët. Së fundi, 65% janë në favor të mbështetjes financiare dhe ekonomike të Ukrainës dhe 57% mendojnë se BE-ja duhet të mbështesë blerjen dhe furnizimin me pajisje ushtarake dhe trajnime për Ukrainën. Qytetarët u pyetën gjithashtu, për një sërë

vlerash, nëse ato mishërohen më së miri nga BE-ja, nga vendet e tjera të botës, apo nga të dyja në mënyrë të barabartë. Rreth gjysma e tyre besojnë se BE-ja mishëron më së miri “respektin për të drejtat dhe vlerat themelore” (53%), “barazinë sociale dhe mirëqenien” (50%), “tolerancën dhe hapjen ndaj të tjerëve” (49%) dhe “paqen” (48%), e ndjekur nga afër nga “solidariteti me vendet brenda dhe jashtë BE-së” (46%) dhe “respektimi i natyrës dhe mbrojtja e klimës dhe mjedisit” (45%). Për secilën nga këto vlera, rreth një nga gjashtë të anketuar besojnë se vendet e tjera i mishërojnë më së miri ato dhe rreth një në katër thonë se përfaqësohen nga BE-ja dhe të tjerët. Anketa e “Flash Eurobarometrit” mbi sfidat dhe prioritetet e BE-së në vitin 2023 u krye në 27 Shtetet Anëtare midis 24 dhe 31 gushtit 2023. 26 514 qytetarë të BE-së janë intervistuar në internet.

Shkencëtarët gjetën një depozitë masive litiumi brenda një vullkani të lashtë të SHBA-së që mund të ishte një ndryshim i lojës për energjinë e pastër amerikane, por një katastrofë për amerikanët vendas

Shkencëtarët matën nivele të konsiderueshme të litiumit të bllokuar në depozitat e argjilës në një vullkan të zhdukur në SHBA. SHBA mbështetet kryesisht në importet e litiumit, të cilat i përdorin për bateritë e ringarkueshme në makinat elektrike.

Pavarësia e litiumit do të ishte një ndryshim i lojës për energjinë e pastër, por amerikanët vendas tashmë po vuajnë për të.

Emri McDermitt Caldera është ndoshta i panjohur. I përket një vullkani të zhdukur që shpërtheu për herë të fundit rreth 16 milionë vjet më parë. Por për gjuetarët e litiumit, është gjetja më e madhe e shekullit të minierës së arit.

Në vitin 2020, shkencëtarët publikuan një zbulim tronditës se Caldera përmban atë që mund të jetë sasia më e madhe e litiumit në botë, e mbyllur në një lloj balte të pazakontë të quajtur ilite.

Hulumtimet e fundit kanë shkruar një hap më tej. Në gusht, studiuesit raportuan se iliti në pjesën jugore të McDermitt Caldera, i quajtur Thacker Pass, përmban mesatarisht rreth 1.8% litium.

Kjo është pothuajse dyfishi i litiumit të pranishëm në smektitin e magnezit, lloji kryesor i argjilës i nxjerrë për litium, sot, raportoi Chemistry World.

Kjo do të thotë disa gjëra: McDermitt Caldera, e vendosur përgjatë kufirit Nevada-Oregon, mund të përmbajë mbi 132 milionë tonë litium - mjaftueshëm për të përmbushur kërkesën globale për

Një pamje e përgjithshme tregon pishinat me shëllirë të fabrikës së litiumit Albemarle Kili të vendosura në banesën e kripës Atacama.

dekada, raportoi Jalopnik. Kjo do të thotë gjithashtu se SHBA, e cila ka vetëm një minierë aktive të litiumit, mund të mos ketë më nevojë të mbështetet në vendet e tjera për pjesën më të madhe të litiumit të

saj. SHBA ka rreth 8 milionë tonë metrikë litium të ngulitur në tokën e saj, duke e renditur atë në pesë vendet e para në mbarë botën me më shumë rezerva, megjithatë vendi përbën vetëm 1% të prodhimit global të litiumit, sipas Minerals Make Life.

Dhe kërkesa për litium pritet vetëm të rritet pasi është një përbërës kyç për bateritë e rikarikueshme të përdorura në automjetet elektrike.

Vendi ka nevojë për më shumë litium për të vazhduar me zinxhirët e furnizimit për automjetet elektrike. Dhe McDermitt Caldera mund të jetë ai burim.

“Ai mund të ndryshojë dinamikën e litiumit globalisht, për sa i përket çmimit, sigurisë së furnizimit dhe gjeopolitikës”, tha për “Chemistry World Anouk Borst”, një gjeolog në Universitetin KU Leuven dhe Muzeun Mbretëror për Afrikën Qendrore në Tervuren, Belgjikë.

Ka vetëm një gjë: komunitetet vendase indigjene thonë se Thacker Pass është tokë e shenjtë ku ata korrin ilaçe tradicionale, ushqime dhe furnizime për ceremonitë e shenjta, raportoi “The Guardian”.

“Ka vende varrimi atje. Ka ilaçe dhe rrënjë atje, ka ekosisteme, ka ende jetë atje”, - i tha Al Jazeera Gary McKinney nga fisi indigjen Shoshone-Paiute, lokal në Thacker Pass. “Dhe gjithçka po sakrifkohet goja për të rregulluar krizën klimatike.”

McKinney është pjesë e grupit indigjen të quajtur “People of Red Mountain” që ka kundërshtuar minierat e litiumit në Thacker Pass.

Por një gjykatë federale mohoi kërkesat e kundërshtarit për një urdhër, dhe në mars kompania “Lithium Americas” tha se punëtorët kishin filluar shpimin dhe ndërtimin e infrastrukturës në vend, raportoi “Al Jazeera”.

“Bota duhet të dijë se kjo minierë e litiumit, dhe ky gjurmim i shpejtë i minierave të litiumit, është një vazhdimësi e racizmit mbi njerëzit Paiute dhe Shoshone”, - tha McKinney për NPR.

Metodat e nxjerrjes së litiumit mund të çojnë në ndotje të ujit, degradim të tokës dhe ndotje të mundshme të ujërave nëntokësore, sipas “Earth.org”. Sipas Institutit të Qëndrueshmërisë MSCI, rreth 79% e rezervave të litiumit në SHBA janë brenda 35 milje nga rezervat vendase të Amerikës.

Kjo foto tregon realitetin e industrisë së minierave të kobaltit përgjegjëse për bateritë në telefonin, kompjuterin dhe makinën tuaj

11 Shtatori, dita e terrorit që ndryshoi botën

Mëngjesin e 11 shtatorit të vitit 2001, 19 terroristë Islamikë të Al Qaeda-s, morën peng 4 avionë pasagjerësh të nisur nga Boston, New York dhe Uashington dhe i përdorën ato si raketa gjigante për të sulmuar godina simbolike në SHBA.

2 kullat ikonë të Nju-Jorkut u rrëzuan, Pentagoni u dëmtua rëndë, gati 3 mijë njerëz humbën jetën dhe shumë të tjerë u plagosën, ose pësuan probleme afatgjatë shëndetësore. Sulmi më i rëndë terrorist në tokën amerikane ndryshoi Shtetet e Bashkuara dhe të gjithë botën në mënyrë të pakthyeshme.

08:45: Sulmohet Kulla Veriore e 'World Trade Center'.

Shënjestra e parë ishte Kulla Veriore e 'World Trade Center' në New York. Një 'Boeing 767' i ngarkuar me mbi 75 mijë litra karburant u përplas me Kullën Veriore, duke lënë një vrimë në katin e 80-të të godinës 110-katëshe. Qindra veta në katet e sipërme mbetën të vrarë në vend, e shumë të tjerë u bllokuan. Ndërsa evakuimi i kullës nisi menjëherë, kamerat transmetonin live imazhet e atij që fillimisht ngjau një aksident i frikshëm.

09:03: Sulmohet Kulla Jugore e 'World Trade Center'.

18 minuta më vonë, një tjetër 'Boeing 767' i United Airlines, u shfaq në qiell, duke devijuar në mënyrë të beftë drejt 'World Trade Center', për të goditur Kullën Jugore pranë katit të 60-të. E ndërsa u bë e qartë se Amerika po sulmohej, një shpërthim masiv derdhi shi mbetjesh të djegura në godinat e rrugët rreth e rrotull.

9:45: Sulmohet Pentagoni.

Ndërsa miliona njerëz shihnin të tmerruar ngjarjet dramatike në New York, një avion i 'American Airlines', me numër fluturimi 77, u pa të vërtetë mbi Uashington para se të përplasej me pjesën perëndimore të Pentagonit, selia gjigante e ushtrisë amerikane. Karburanti i 'Boeing 757' shkaktoi një zjarr shkatërrues që çoi në shembjen e strukturës së një pjese të murit gjigant prej betoni.

10:10: Rrëzohet avioni në Shenksvil të Pensilvanisë.

Avioni i 4 u rrëzua në një fushë të Pensilvanisë në 10:03 minuta, pasi pasagjerët, të cilët ishin në dijini të ngjarjeve në New York, iu kundërvunë terroristëve, duke parandaluar një sulm të mundshëm në godinën e Kapitolit. Mjeti fluturues i nisur nga aeroporti i New Xhersit me destinacion Kaliforninë, humbi kontrollin dhe ra me shpejtësi drejt tokës, duke u përplasur pranë një fushe në Shenksvil në Pensilvaninë perëndimore.

Shemben Kullat Binjake

Më pak se 15 minuta pasi terroristët goditën në zemër ushtrinë amerikane, tmerrri në New York mori dimension të ri, pasi kulla jugore u shemb duke lënë pas re masive tymi dhe pluhuri. Në 10:30, të njëjtin fat pati edhe kulla veriore.

Sa njerëz vdiqën?

Në total 2977 njerëz, pa përfshirë 19 pengmarrësit, humbën jetën në sulme, shumica e të cilëve në New York. 246 pasagjerët dhe pjesëtarët e ekipazhit në 4 avionët u vranë. Në kullat binjake, u shënuan 2606 viktima, që humbën jetën në vend ose më vonë nga plagët e marra. Në Pentagon, u vranë 125 persona.

Viktima më e re ishte 2-vjeçarja Christine Lee Hanson, e cila vdiq në një prej avionëve bashkë me prindërit Peter dhe Sue. Viktima më

e moshuar ishte 82-vjeçari Robert Norton, i cili gjendej në një tjetër avion me bashkëshorten Zhakline, teksa ishin nisur për një dasmë. Kur avioni i parë sulmoi kullat, rreth 17 400 persona gjendeshin atje. Askush nuk mbijetoi mbi zonën e impaktit në kullën veriore, por 18 vetë arritën të largoheshin nga katet mbi zonën e impaktit në Kullën Jugore. Qytetarë nga 78 vende të ndryshme ishin mes viktimave. Nju Jorku humbi 441 punonjës të ndërhyrjes së shpejtë. Mbi 10 mijë njerëz u plagosën ose zhvilluan më pas sëmundje që kishin lidhje me sulmet, përfshirë zjarrfikësit që ishin përfshirë në operacione mes mbetjeve toksike.

Kush ishin agresorët?

Rrjeti ekstremist Islamik, Al Qaeda planifikoi sulmet nga Afganistani, i udhëhequr nga Osama

Bin Laden, Al Qaeda fajësonte SHBA-të dhe aleatët e saj për konfliktet në botën Myslimane. 19 pjesëtarë të grupit terrorist morën peng avionët, duke u koordinuar në 3 ekipe prej 5 personash dhe një me 4 të tillë, në avionin e rrëzuar në Pensilvani. Secili grup përfshinte dikë që ishte trajnuar si pilot në shkolla amerikane fluturimi. 15 nga pengmarrësit ishin sauditë, ashtu si vetë Bin Laden, dy ishin nga Emiratet e Bashkuara Arabe, një nga Egjipti, dhe një nga Libani.

Si reagan SHBA-të?

Më pak se një muaj pas sulmeve, presidenti amerikan George W. Bush me mbështetjen e një koalicioni ndërkombëtar, udhëhoqi pushtimin e Afganistanit, me qëllim shkatërrimin e Al Qaeda-s dhe kapjen e Osama Bin Laden. Megjithatë u desh të pritej deri në 2011, që trupat amerikane më në

fund të lokalizonin dhe të vrisnin terroristin më të kërkuar në botë. Arkitekti i pretenduar i sulmeve të 11 shtatorit, Khalid Sheikh Mohammad, u arrestua në Pakistan në vitin 2003. Ai mbahet në burgun e Guantanamo që prej atëherë dhe është pritje të procesit gjyqësor. Al Qaeda vazhdon të ekzistojë, është më e fortë në Afrikën subsaharaine, por edhe tani ka pjesëtarë brenda Afganistanit. Trupat amerikane u larguan nga Afganistani pas gati 20 vitesh, duke nxitur frikën se shumë prej grupeve Islamike mund të rikthehen.

Trashëgimia e 11 Shtatorit

Masat e sigurisë lidhur me udhëtimet ajrore u ashpërsuan ndjeshëm pas sulmeve të 11 shtatorit. Në SHBA, Administrata për Sigurinë në Transport u krijua për të forcuar sigurinë në aeroporte dhe avionë. U deshën më shumë se 8 muaj për të pastruar 'Ground Zero', siç u quajt zona ku dikur ishin kullat binjake. Një memorial dhe muze gjenden tani atje. Emrat e të gjithë viktimave u skalitën në panele të bronzta, të grupuara sipas vendit ku individët gjendeshin në ditën e sulmit, në mënyrë që kolegë dhe njerëz në të njëjtin fluturim të përjetësoheshin së bashku. Gjithashtu kullat binjake u ringritën në një formë tjetër, në një projekt që u inaugurua në nëntor të viti 2014. Struktura e pagëzuar si, 'One World Trade Center' ose Kulla e Lirisë, është 541 metra e lartë, më shumë se sa kulla origjinale veriore. Për rindërtimin e Pentagonit u deshën më pak se një vit, me stafin që u rikthye në zyra, në gusht të 2002-shit.

Prof. Asoc. Dr. Bernard Zotaj

Majori që braktisi ushtrinë osmane

Ismail Haki Kuçi lindi në Kuç, në vitin 1873, në një familje të njohur për atdhetarizëm. Ismaili u edukua, punoi dhe luftoi për atdheun ndaj pushtuesit të huaj. Arsimin fillor e nisi në Kuç, për të ndjekur arsimin e mesëm dhe të lartë ushtarak në Stamboll. Ky arsimim u bë nën kujdesin e figurës patriotike rilindase, Halil Pashë Gjirokastrës, që ishte mik i familjes së tij.

Ismail Hakiu në radhët e ushtrisë osmane u shqua për kulturë, zgjuars, trimëri dhe aftësi si ushtarak dhe kuadër. Ai mori dhe kreu detyra të rëndësishme komanduese, ku në mjaft luftime tregoi zotësi dhe mori gradën e majorit. Kjo gradë ushtarake i hapi rrugët për të ngjitur shkallët e hierarkisë ushtarake, duke u bërë një personalitet i dëgjuar. Por Ismail Hakiu nuk dëshironte t'i shërbente qeverisë osmane dhe interesave të saj, ai donte që t'i shërbente popullit që e kish lindur, rritur dhe edukuar. Ismail Hakiu pati rastin që të njihet nga afër dhe personalisht me figurën kombëtare shqiptare Ismail Qemali dhe të tjerë. Ai nuk gëzohej kur atdheu i tij rënkonte nën robëri, ndaj dhe ndiqte me kujdes e vëmendje ngjarjet në Shqipëri. Ndjenja e atdhedashurisë në personalitetin e tij u shfaq kur ai vendosi të braktiste ushtrinë osmane dhe t'i kushtohej me gjithë shpirt problemeve të kombit.

Isamil Haki Kuçi si atdhetar, përparimtar dhe demokrat, braktisi ushtrinë osmane dhe në bashkëpunim me atdhetarin Beqir Gebenënë, u larguan, duke filluar punën në regjimentet e ushtrisë shqiptare. Këto reparte me ligjin e ri "Nizami Xhedit", u kthyen kundër forcave osmane që vepronin në territoret jugore të Shqipërisë, deri në Çamëri dhe më tej, gjer në Janinë.

Në krye të batalionit shqiptar

Në dokumentet arkivore, Ismail Kuçi, me propozimin e Ismail Qemalit, u emërua nga qeveria e tij, komandant batalioni, formacioni më i lartë ushtarak i kohës. Më 1913 në gradën 'major' komandoi forcat në territorin e Gjirokastrës dhe shpartalloi andartët, duke i vënë përpara deri jashtë kufijve kombëtarë. Ndaj tij, kundërshtarët vunë forca në shkallë të gjerë. Ai me luftime filloi tërheqjen në malet e Kurveleshit, duke organizuar qëndresë. Nga fundi i vitit 1914, udhëhoqi luftimet në Fier dhe Mallakastër, kundër rebelëve esadistë, duke i shpartalluar dhe ndjekur deri në afërsitë e Lushnjës.

Me zbarkimin e ushtrisë italiane në Shqipërinë e Jugut dhe të Mesme, nga fillimi i vitit 1915 dhe me pushtimin e Shqipërisë së Veriut nga forcat Austro-Hungareze, Ismail Hakiu u largua për në Turqi, i dëshpëruar për të marrë gruan dhe djalin e vëllait të tij të madh. Vëllai i ra dëshmor në Kuç në luftime me andartët grekë, në vitin 1913. Në Turqi u arrestua, u burgos dhe u gjykua si dezertor dhe u dënua. Me ndërmjetësinë e miqve të tij dhe nga autoriteti, nga veprimtaria dhe cilësitë e shquara ushtarake të mëparshme, u lirua nga burgu, u mori sërish oficer i ushtrisë osmane dhe u dërgua Komandant Divizioni me gradën e 'majorit' në qytetin Garza të Jerusalemit. Ismail Hakiu porsa arriti, propagandoi dhe organizoi dezertimin me grupe të shqiptarëve që ndodheshin aty.

Në mbrojtje të Kongresit të Lushnjës dhe luftëtar në Luftën e Vlorës

Pas vitit 1917 Ismail Hakiu u arratis dhe nga mesi i vitit 1917, së bashku me oficerë të tjerë, u kthye në Shqipëri. Qeveria e Durrësit e emëroi atë Komandant të Shkollës së Oficerëve, por komandanti i forcave italiane në Durrës kërkoi pushimin e tij, sepse organizonte dhe zhvillonte veprimtari patriotike kundër pushtimit të Italisë. Ndaj e pushuan dhe u transferua në Elbasan. Këtu lidhi kontakte të ngushta me Aqif Pashë Elbasanin, një nga iniciatorët e Kongresit të Lushnjës. Ismaili në bashkëpunim dhe i ngarkuar prej tij, shkoi në Tiranë, në Ndroq dhe në Lushnje. Bashkë me komandantin e Lushnjës mblodhi dhe organizoi një forcë prej 500 vetash, xhandarë dhe civilë. Në krye të tyre, Ismail Hakiu siguroi mbrojtjen dhe zhvillimin e punimeve të Kongresit të Lushnjës në janar të vitit 1920. Ismaili edhe në këtë kohë u bë një figurë e nderuar atdhetare.

Komiteti i Mbrojtjes Kombëtare e cakton atë me detyra të ndryshme. Me veprime luftarake spastroi periferinë rajonale të Lushnjës dhe Fierit, deri në afërsi të Vlorës, nga forcat italiane të pushtimit. Kongresi i Lushnjës, me vendim të veçantë, e dërgoi Ismail Hakiun në Vlorë për të luftuar kundër pushtuesit italian. Ismail Hakiu e mirëpriti këtë detyrë dinjitoze.

Ismail Haki Kuçi, atdhetar i madh i kombit

Me luftëtarët e tij u nis më këmbë, duke përshkuar Myzeqenë dhe arriti në Mifol, ku u takua me komisionin e Luftës së Vlorës. Si ushtarak i lartë u shqua për teori dhe taktikë në drejtim të forcave kryengritëse. Nga Panajaja, Babica e Vogël, Babica e Madhe, Xhuhëria, Kallafeti, Shshica dhe afërsitë e Radhimës, ishte sektori më i rëndësishëm i veprimeve të luftimeve ku mori pjesë. U shqua për trimëri, energji luftarake dhe qëndroi në radhë të parë, deri dhe në luftimin trup me trup me pushtuesin. Ai u mësoi luftëtarëve popullorë artin luftarak praktik dhe i frymëzuar për qëndresë e vendosmëri. Ismail Hakiu organizoi Gjyqin Ushtarak, ku gjykoj e dënoi ushtarakë dezertorë të Luftës së Vlorës.

Ai ishte anëtar i komisionit të organizuar për të arritur armëpushimin me gjeneral Pjaçentinin, i cili kërkonte me çdo kusht të mbante Vlorën dhe Sazanin. Ismail Hakiu me forcë kërkonte që pushtuesit të paguanin dëmtimet e luftës dhe shkatërrimet, të dorëzonin dhe të linin në vend të gjithë materialin luftarak, me të cilin kishin luftuar, veshmbathjen, ushqimin dhe materialet e depove dhe të magazinave të tyre, për të plotësuar nevojat e popullit të shkatërruar.

Nguli këmbë që italianët të dorëzonin dhe të lironin të gjithë personat që mbaheshin peng në Sazan, duke vepruar që edhe shqiptarët të lironin ushtarakët italianë të zënë rob, gjatë betejës e luftimeve dhe që ruheshin në Vajzë të Vlorës dhe Tepelenë. Ismail Hakiu ishte kundër vendimit të marrëveshjes për t'u lënë pushtuesve Sazanin, sepse Sazani, sipas tij, ishte porta e kalasë shqiptare.

Në detyrën e qark komandantit

Pas Luftës së Vlorës 1920, punoi për organizimin dhe stërvitjen e paraushtarakëve për të formuar një ushtri shqiptare sa më të fortë.

Pas Luftës së Vlorës luftoi në Mat kundër serbëve, të cilët i nxori jashtë luftimit dhe çliroi zonën, si dhe shpartalloi forcat që kërkonin të rrëzonin qeverinë e Sulejman Delvinës.

Pas luftimeve kundër serbëve në Mat, ai u dërgua Qark Komandant në qytetin e Gjirokastrës. Ai organizoi punën për prurjen e ujit të pijshëm të Sopotit në Kalanë e Gjirokastrës, në bashkëpunim e marrëveshje me administratën shtetërore dhe popullin e qarkut të Gjirokastrës. Fshatarësia dhe pleqësia e tyre e donin dhe e nderonin Ismail Hakiun. Kështu ndërtoi një pjesë të rrugës dhe periferisë së kalasë, meremtoi kalanë dhe vuri rregulla për të ruajtur dhe mbrojtur kalanë, sheshet e saj, si monument historik me vlera kombëtare.

Ismaili bashkëpunoi dhe bindi parinë e Kurveleshit dhe të Gjirokastrës për të luftuar energjikisht kundër elementëve që punonin për të minuar unitetin kombëtar. Bashkë me ta zbuloi, burgosi dhe organizoi gjyqin ushtarak të posaçëm, për dënimin e këtyre keqbërësve. Propagandës antikombëtare të disa elementeve që vepronin në Himarë, Delvinë dhe Sarandë, Ismail Haki Kuçi iu kundërvu me të gjithë vendosmërinë e tij. Ai arriti dhe t'i dërgojë një telegram Lidhjes së Kombeve në Gjenevë, ku shquhej theksi i qëndrimit të tij patriotik. Ismail Kuçi bëri mbledhje me popullin e Delvinës, Sarandës dhe Bregdetit për të larguar farën e përçarjes, në mes të krahinave jugore dhe bregdetare.

Përsëri qëndresë

Në fillim të vitit 1922 u gjend në Durrës i transferuar dhe më 8 mars 1922, mori pjesë aktivisht në Lëvizjen e Marsit për zgjedhje të lira. Mirëpo Lëvizja e Marsit dështoi, Ismail Hakiu u mënjana dhe mërgoi në Itali, pasi ishte dënuar me vdekje në litar. Në Itali punoi dhe shërbeu në një lokal shërbimi si pastrues. Së bashku me shokët e tij u ndihmuan nga Shoqëria Patriotike "Vatra". Nga fundi i vitit 1922, Ismail Haki Kuçi u kthye përsëri në atdhe. Miqtë dhe patriotët organizuan një peticion të firmosur nga populli i Kurveleshit dhe i Tepelenës, ku i kërkohet qeverisë lirimi i tij, kjo e detyroi qeverinë ta nxirrte në pension.

Më 1924, Ismail Hakiu, shkoi nga Durrësi në Vlorë me kortezhin që përcolli trupin e Avni Rustemit dhe mori pjesë në varrimin e tij. U radhit vendosmërisht në anën e lëvizjes së Nolit, me Kasëm Qafëzezin, Rexhep Shalën dhe shumë atdhetarëve demokratë dhe përparimtarë të kohës. Qeveria e Fan Nolit e rimori përsëri në shërbim si ushtarak Ismail Kuçin.

Zogu shpejt, pas gjashtë muajve, u rikthye në vend me sulme dhe operacione nga veriu i ndihmuar nga serbët. Ismail Hakiu komandant ushtarak i zonës së jugut, grumbulloi me shpejtësi dhe armatosi civilë dhe xhandarë, u nis nga Vlorë drejt Tiranës, tek Shkallët e Tujanit dhe Guri i Bardhë. Ismail Hakiu sërish kthehet në jug, i dëshpëruar. Vendoset në Kuç, në vendlindje. Por qeveritarët e riardhur, më shumë për ta patur nën tutelë, e riveshën përsëri major në Gjirokastër. Ai punoi me të gjitha fuqitë e tij për vepra bamirëse në shërbim të popullit. Mblodhi popullin e krahinës së Kurveleshit dhe u shfaq idenë për të ndërtuar rrugën Kuç-Borsh, një spital dhe një konvikt në Kuç. Për këto ai ndërhyri deri në Ministrinë Botore. Ismail Hakiu survejohej dhe ndiqej nga njerëz të caktuar, me qëllime antikombëtare e shoviniste. Sa në Shkodër, në Durrës dhe në Shijak, ku dhe e helmuan në vitin 1928. Ismail Hakiu, ishte bashkëpunëtor i ngushtë me Ismail Qemalin, Bajram Currin, Avni Rustemin, Halim Xhelon, Sali Cekën e shumë të tjerë. Ai u takua me personalitete të shquara të botës së qytetëruar të kohës, si francezi Justin Godard.

Vepra e atdhetarit të madh të kombit, Ismail Haki Kuçi, kujtohet dhe nderohet gjithmonë, pasi ai punoi për popullin dhe vendin e tij. Kurveleshi, në vitin 1942, batalionin partizan e pagëzuan me emrin "Ismail Hakiu". Kjo figurë e madhe e ushtrisë kombëtare shqiptare, është dekoruar dhe vlerësuar me urdhra dhe medalje të ndryshme, si "Për veprimtari patriotike", etj.

Forcat e Armatosura ju ofrojnë mjetet, trajnimin, sigurinë dhe kushtet për të ndjekur qëllimet tuaja. Të gjithë të rinjtë e të rejtat ftohen të

bëhen pjesë e Forcave të Armatosura për:

- t'i shërbyer me nder dhe krenari vendit Tuaj,
- një trajtim dinjitoz ekonomik,
- përvojë lidershipi,
- mundësi të ndryshme për vetëzhvillim (trajnim dhe arsimim i mëtejshëm) brenda dhe jashtë vendit.

Për informacione të tjera mbi kushtet dhe mënyrën e regjistrimit klikoni në faqen zyrtare të mëposhtme:

1. Rekrutimi si ushtar/detar aktiv:

info.qpr@aaf.mil.al

2. Rekrutimi si Oficer aktiv:

Faza e dytë e aplikimeve për studime në ciklin 3-vjeçar Bachelor në Akademinë e Forcave të Armatosura fillon në datat 15-17 Shtator 2023:

<https://www.tradoc.mil.al/njoftime/605-njoftim-per-hapjen-e-studimeve-ne-ciklin-e-pare-bachelor-viti-akademik-2023-2024>

• Kursi i Përgatitjes së Oficerit të Ri (pasuniversitar):

<https://www.mod.gov.al/karriera-2/1001-karriera-e-oficerit>

• Regjistrimi në 12 kuota studimi në Akademinë

Ushtarake "West Point" në SHBA, deri më 15 shtator:

<https://shorturl.at/HKL09>

Ju mirëpresim!